

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

TERAPEUTTISTA PERHERYHMÄTOIMINTAA TALLIYMPÄRISTÖSSÄ Ryhmäprosessin tapaustutkimus

Sainio, Tanja

2013 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

TERAPEUTTISTA PERHERYHMÄTOIMINTAA
TALLIYMPÄRISTÖSSÄ
Ryhmäprosessin tapaustutkimus

Tanja Sainio
Sosiaalian koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2013

Tanja Sainio

Terapeuttista perheryhmätoimintaa talliympäristössä - Ryhmäprosessin tapaustutkimus

Vuosi 2013 Sivumäärä 51 + 9

Opinnäytetyön lähtökohtana oli tutkia Anne Peltosen ja Ulla Hukan ryhmäprosessia, jossa kolmelle perheelle toteutettiin terapeuttista ryhmätoimintaa talliympäristössä Vaarantilalla. Tarkoituksena oli tehdä ryhmäprosessista toiminnankuvaus jatkokehitystä varten. Lisäksi tavoitteena oli tutkia, millaisten kehitysvaiheiden kautta ryhmä kulkee ja millainen rooli hevosilla on ryhmäprosessissa.

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus, jonka aineisto kerättiin havainnoimalla. Havainnoinnissa käytettiin videodokumentointia ja havainnointilomaketta, joka pohjautuu työn viitekehystenä olevaan Tuckmanin teoriaan ryhmän kehitysvaiheista. Havainnointia tehtiin yhteensä viisi kertaa kahden tunnin ajan. Tutkimuksen analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä analyysiä.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu Tuckmanin mallin mukaisesta ryhmän kehitysvaiheteoriasta, jonka mukaan ryhmä käy läpi viisi vaihetta: muodostumis-, kuohunta-, yhdenmukaisuus-, toteuttamis- ja lopetusvaiheen. Lisäksi työn teoreettinen osuus koostuu hevosten terapeuttisuuden elementeistä sekä Peltosen ja Hukan työskentelyn viitekehyksistä, joihin ryhmäprosessi pohjautuu ja joita ryhmässä sovelletaan. Näitä viitekehkyksiä ovat systeeminen perheterapia, sensorimotorinen psykoterapia, hevosavusteinen psykoterapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta.

Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että ryhmätapaamisten kulku noudatti usein samaa kaavaa. Tuloksista käy ilmi, että ryhmä muuttui ja kehittyi sen aikana. Ryhmän kehityksessä näkyi kehitysvaiheteorian mukaisia vaiheita melko löyhästi. Ryhmä ei käynyt läpi kuohuntavaihetta. Ryhmän muuttumiseen ja kehittymiseen on todennäköisesti vaikuttanut ryhmän osallistujien vaihtelevuus ryhmätapaamisissa. Tuloksista käy ilmi, että hevosilla oli ryhmäprosessissa kolmitahoinen rooli: elämyksellinen, toiminnallinen ja vuorovaikutuksellinen rooli. Tuloksista voidaan todeta, että hevosten rooli oli tässä ryhmäprosessissa merkittävä.

Asiasanat: ryhmäprosessi, ryhmän kehittyminen, perhe, terapeuttinen hevostoiminta, tapaustutkimus

Tanja Sainio

Therapeutic group family activity in horse stable environment - Case study of a group process

Year	2013	Pages	51 + 9

Starting point of this thesis was to examine Anne Peltonen's and Ulla Hukka's group process, in which three families participated in therapeutic group-activities in horse stable environment at Vaarantila. The purpose was to make a description of the group process for future development of the process. In addition, the goal was to answer two questions: 1. Through what kind of stages does the development of the group occur? 2. What is the role of horses in the group-process?

This is a qualitative case study. The data was gathered through observing. Filming and an observing-form were used to help observing. The observing-form was based on Tuckman's model of group development, which also serves as a part of the thesis' theoretical framework. Observing took place five times and lasted two hours every time. The method used to analyze the data was data-oriented analysis.

The theoretical framework consist of Tuckman's model of group development, elements of horses' therapeutic effects, and Peltonen's and Hukka's frameworks of their working methods, in which the group process of this study is based on and which were applied in the group. The frameworks of their working methods include systemic family therapy, sensorimotor psychotherapy, equine assisted psychotherapy and social pedagogic horse activity.

Findings of this study reveal that the course of group meetings followed similar pattern through the process. It is also clear that the group evolved and developed during its existence. During its development the stages according to Tuckman's model appeared loosely. The group did not experience storming. Variability of the group's composition in different meetings most likely affected its evolving and development. Findings also reveal that horses had three distinctive roles in the group-process: memorable-, functional-, and interactional-role. It can be said that horses' role in this group-process was significant.

Keywords: group process, group development, family, therapeutic horse activity, case study

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Tutkimuksen lähtökohdat.....	8
2.1	Tutkimuksen tavoite	8
2.2	Tutkimuksen kohderyhmä ja toimintaympäristö	9
3	Ryhmäprosessi ja Tuckmanin ryhmän kehitysvaihetheoria.....	9
3.1	Muodostumisvaihe	12
3.2	Kuuhuntavaihe.....	12
3.3	Yhdenmukaisuusvaihe	12
3.4	Toteuttamisvaihe	13
3.5	Lopetusvaihe.....	13
4	Hevonen ihmisen hyvinvoinnin tukena ja terapeuttina	13
4.1	Hevonen osana ryhmäprosessia	16
4.2	Luonnollinen hevosmiestaito	17
5	Ryhmäprosessissa sovellettavat menetelmät	18
5.1	Systeeminen perheterapia	19
5.2	Sensorimotorinen psykoterapia	19
5.3	Hevosavusteinen psykoterapia	19
5.4	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	20
6	Tutkimuksen toteutus	20
6.1	Tutkimusaineiston keruu	21
6.1.1	Havainnointi.....	21
6.1.2	Videodokumentointi	22
6.2	Tutkimusaineiston analyysi	23
7	Ryhmän toiminnan kuvaus	24
7.1	Ryhmätapaamisten toteutus suunnitelma	25
7.2	Ensimmäinen ryhmätapaaminen	26
7.3	Toinen ryhmätapaaminen	27
7.4	Kolmas ryhmätapaaminen	29
7.5	Neljäs ryhmätapaaminen	30
7.6	Viides ryhmätapaaminen	31
8	Tutkimuksen tulokset.....	32
8.1	Ryhmän kehitysvaiheet	32
8.2	Hevosten rooli ryhmäprosessissa	35
9	Johtopäätökset	42
10	Eettisyys ja luotettavuus	46
11	Pohdinta.....	48
	Lähteet	52
	Kuviot	54

Taulukot	55
Liitteet.....	56

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee terapeutista perheryhmätoimintaa talliympäristössä. Kyseessä on ryhmäprosessin tapaustutkimus. Työelämälähtöinen aihe tuli Anne Peltoselta ja Ulla Hukalta ja se liittyy heidän ryhmätyöskentelymallin kehittämiseen. Anne Peltonen on ammatiltaan psykoterapeutti ja Ulla Hukalla on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutus Ypäjäältä. Yhdessä he toteuttivat terapeutista ryhmätoimintaa talliympäristössä perheille, jotka tarvitsivat lisää voimavaroja arjen sujumiseen. Viiden kerran ryhmäprosessissa oli kyse sekä ennaltaehkäisevästä että korjaavasta ja hoitavasta toiminnasta. Tutkimuksen kohderyhmänä oli kolmen perheen muodostama ryhmä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä Peltosen ja Hukan toteuttamasta ryhmästä toiminnankuvaus. Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia millaisten kehitysvaiheiden kautta ryhmä kulkee ja millainen rooli hevosilla on ryhmäprosessissa. Opinnäytetyö on laadullinen tapaustutkimus, jossa aineistonkeruuna käytettiin havainnointia ja videodokumentointia. Tutkimuksen analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä analyysiä.

Opinnäytetyön teoriapohja rakentui ryhmän ja ryhmäprosessin määrittelystä sekä ryhmän vaiheittaisen kehittymisen tarkastelusta Tuckmanin (2001) teorian mukaisesti. Opinnäytetyössä esitellään myös Anne Peltosen ja Ulla Hukan työskentelyn viitekehyksiä, joihin ryhmäprosessi pohjautui ja joita ryhmässä sovellettiin. Hevoset ja talliympäristö olivat ryhmätoiminnan ytimessä ja siksi opinnäytetyössä käsitellään myös hevosten terapeuttisuutta sekä Peltosen ja Hukan hevosajattelun lähtökohtana olevaa luonnollista hevosmiestaitoa.

Tutkimuksen aihe oli ainutlaatuinen erityisesti siinä yhdistyvien eri terapeuttien menetelmien ja hevosten vuoksi. Olen viettänyt oman lapsuuteni ratsastustallilla ja sitä kautta nähnyt ja kokenut hevosten hyvinvointia lisäävän vaikutuksen. Talliyhteisössä toimiminen on kasvattanut ja opettanut minulle monia elämässä tarvittavia taitoja. Hevosavusteista toimintaa ja terapiaa hyödynnetään usein fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin lisäämisessä eri ikäisiin ja eri elämäntilanteissa oleviin ihmisiin (Hollmén & Laitinen 2012, 2). Siten sosionomin koulutus antaa monenlaisia mahdollisuuksia sijoittua työtehtäviin, joissa voi hyödyntää hevosia työn tukena. Toivon, että voisin myös itse hyödyntää tulevaisuudessa hevosten tuomia mahdollisuuksia sosiaalialan työssä. Olisi hienoa, jos tämän opinnäytetyön avulla voisi lisätä hevosavusteisen terapian ja toiminnan mahdollisuuksia sekä tunnettavuutta ennaltaehkäisevänä toimintana ja kuntoutuksen menetelmänä laajempaan tietoisuuteen, erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden sekä psykiatrisen alan ammattilaisten keskuuteen. Opinnäytetyö on tarkoitettu esitellä Nordic Family Therapy & The Future 10. pohjoismainen perheterapiakongressissa, Turussa elokuussa 2014.

2 Tutkimuksen lähtökohdat

Anne Peltosen ja Ulla Hukan tavoitteena opinnäytetyölle oli saada hevosavusteisen terapia-työn mahdollisuudet laajempaan tietoisuuteen sekä vaikuttaa ennaltaehkäisevän työn tarpeellisuuden tunnustamiseen. Anne Peltonen on ammatiltaan psykoterapeutti ja hänen työskentelynsä viitekehyksiä ovat muun muassa systeeminen perheterapia, sensorimotorinen psykoterapia ja hevosavusteinen psykoterapia. Ulla Hukalla on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutus Ypäjältä ja hän on Vaarantilan emäntä. Tmi Anne Peltosen ja Vaarantilan yhteistä toimintaa kuvaavat parhaiten sanat: terapeutin, voimaannuttava, elämyksellinen, voimavaratäyteinen, eläinavusteinen kuntoutus ja toiminta, eheyttäminen sekä ennaltaehkäisy. Tmi Anne Peltonen ja Vaarantila tarjoavat ratsastustunteja lapsille ja aikuisille, sosiaalipedagogista hevostoimintaa, hevosavusteista psykoterapiaa, erityis- ja pienryhmille suunnattuja kursseja ja leirejä sekä TYKY-päiviä. Lisäksi he räätälöivät erilaisia ratsastukseen ja hevos-toimintaan liittyviä palveluja sopimuksen mukaan. (Hukka 2013.)

Peltosen ja Hukan idea ryhmätoiminnan toteutukseen lähti ajatuksesta tarjota avohuollon tukitoimena apua koko perheelle. Heidän suunnitelmana oli toteuttaa terapeutista ryhmätoimintaa talliympäristössä perheille, joilla on huoli lapsestaan tai jostakin perheenjäsenestä niin, että se hankaloittaa arjen sujumista. Heidän ajatuksensa pohjautuu systeemiseen näkemykseen, jonka mukaan esimerkiksi lapsen oireilussa ei ole kyse yksilön ongelmasta, vaan kyseessä on koko perhettä koskeva ongelma ja siten siihen tulisi vaikuttaa koko perheen välisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen vaikuttaen. Peltonen ja Hukka halusivat auttaa perheitä ryhmässä, sillä heidän näkemyksensä mukaan perheet voisivat hyötyä vertaistuesta ja siten saada voimavaroja arkeen. Samalla perheenjäsenillä olisi mahdollisuus nähdä itsensä sekä yksilönä, perheensä jäsenenä että ryhmässä toimijana. Ryhmätoiminnan tavoitteena oli, että ryhmätaapaamisiin osallistuvat perheet saisivat intensiivijaksolla riittävän tuen ja startin niin, että tilanne rauhoittuisi kohtuulliseksi ja perhe uskaltaisi, osaisi ja voisi jatkaa omin voimin eteenpäin. Terapeuttisessa perheryhmätoiminnassa sovellettiin Peltosen ja Hukan työskentelyn viitekehyksiä, jotka heidän mukaan toimivat hyvin ja jouhevasti yhdessä, tukien toinen toisiaan. Näistä lähtökohdista syntyi ajatus auttaa perheitä yhdessä ja käynnistää psykiatrisen diagnoosin omaavien lasten perheissä terapeutin vertaisryhmätoiminnan kokeilu. (Peltonen 2013a.)

2.1 Tutkimuksen tavoite

Lähtökohtana opinnäytetyölle oli tehdä Anne Peltosen ja Ulla Hukan toteuttamasta ryhmäprosessista toiminnankuvaus sekä saada havainnointimateriaalia. Tätä kautta tutkimuksen ensisijaiseksi tavoitteeksi määrittyi empiirisen tiedon etsiminen perheille järjestettävästä ryhmäprosessista jatkokehitystä varten. Tutkimus keskittyi kuvaamaan ryhmän toimintaa ja ryhmän

vaiheittaista kehittymistä ryhmän kehitysvaiheteorian tarjoaman rakenteen avulla sekä selvittämään hevosten roolia ryhmäprosessissa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä Peltosen ja Hukan perheille toteuttamasta ryhmäprosessista toiminnankuvaus. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millaisten kehitysvaiheiden kautta ryhmä kulkee?
- 2) Millainen rooli hevosilla on ryhmäprosessissa?

2.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja toimintaympäristö

Tutkimuksen kohderyhmänä oli kolmen perheen muodostama ryhmä. Ryhmä koostui perheistä, joilla on kytkös psykoterapeuttiin psykiatrisen diagnoosin omaavan lapsen yksilöterapien kautta. Ryhmäprosessin aikana lapsen yksilöterapiakäynnit jatkuivat normaalisti, mutta mahdolliset vanhempien tukikäynnit harvenivat, sillä ne korvaantuivat osittain ryhmätapaamisilla. Tarkoituksena oli, että ryhmäprosessin jälkeen lapsen yksilöterapia ja vanhempien tukikäynnit jatkuisivat normaalisti. Yksilöterapiassa käyvä lapsi ja hänen huoltajansa saivat itse määritellä kutsuttavat perheenjäsenet. Perheeseen (A) kuului 10-vuotias tyttö, hänen äiti, 12-vuotias sisarpuoli ja isäpuoli. Perheeseen (B) kuului 10-vuotias tyttö, 8-vuotias veli ja heidän äiti sekä isä. Perheeseen (C) kuului 13-vuotias tyttö, hänen 15-vuotias sisko ja heidän äiti. Lisäksi toimintaan osallistuivat ryhmän ohjaajat Anne Peltonen ja Ulla Hukka sekä enimmillään viisi avustajaa. Avustajat olivat Peltosen ja Hukan perheenjäseniä.

Tutkimuksen toimintaympäristönä toimi Vaarantilan talli, joka sijaitsee rauhallisella paikalla maalaisympäristössä Lopessa. Vaarantilalla asustaa neljä Hukan hevosta; islanninhevoset Ruska, Gáski ja Reino sekä pohjoisruotsin työhevonen Eki. Lisäksi tallilla asuu kolme Peltosen hevosta; quarter hevoset Bunny ja Candy sekä islanninhevosen ja shetlanninponin risteytys Polle. Hevosten lisäksi Vaarantilalla asuu vuohi, pupu, kissoja ja koiria. Tallin hevoset ja muut eläimet ovat koulutettuja ja ihmisläheiseen toimintaan soveltuvia. Talliympäristö on sopivan pieni ja idyllinen. Pihapiirissä on tallirakennus, lämmin tallitupa ja valaistu ratsastuskenttä sekä ympäristössä hyvät maastoreitit. (Hukka 2013.)

3 Ryhmäprosessi ja Tuckmanin ryhmän kehitysvaiheteoria

Ihmiset kuuluvat elämänsä aikana monenlaisiin ryhmiin. Osaan näistä olemme halunneet itse liittyä ja osaan olemme joutuneet. Ryhmät ovat erilaisia, sillä ne muodostuvat erilaisista yksilöistä. Yksilön käyttäytyminen on usein erilaista eri ryhmissä, sillä se suhteutuu ympäristöön. Ryhmään kuuluminen antaa palautetta, jonka myötä tietoisuus itsestä lisääntyy. Siten ryhmä toimii itsetuntemuksen välineenä. Ryhmän olemassaolo ja toiminnan laatu riippuvat erilaisten ihmisten toimintapanoksista. Jokainen jäsen tuo ryhmätilanteeseen oman henkilökohtaisen

historian ja senhetkisen elämäntilanteensa. Yksilön toiminta, ryhmäkokonaisuuden toiminta ja ympäristö ovat jatkuvasti keskinäisessä riippuvuussuhteessa. (Jauhiainen & Eskola 1994, 14; Laine, Ruishalme, Salervo, Silvén & Välimäki 2004, 32.) Ryhmän tunnusmerkkejä ovat muun muassa sen koko, tarkoitus, rajat, säännöt, vuorovaikutus, työnjako, roolit ja johtajuus. Joukosta muotoutuu ryhmä, kun sen jäsenillä on yhteinen tavoite, keskinäistä vuorovaikutusta ja käsitys siitä, ketkä ryhmään kuuluvat. (Kopakkala 2011, 36.)

Prosessi tarkoittaa osatapahtumista muodostuvaa sarjaa, tapahtumankulkua ja kehitystä. Ryhmän toiminta on liikettä tarpeen ja tavoitteen välillä. Tavoitteen saavuttaminen luo tilanteen, joka herättää uuden tarpeen, joka vaatii asettamaan uuden tavoitteen. Tämä tilanteiden vaihtuminen muodostaa tapahtumasarjan, eli prosessin. Prosessin olemus on jatkuva muutos. Prosessi on jatkuvasti liikkeessä ja sen voi todeta etenevän, jos ryhmän jäsenten vuorovaikutus ja tunteet tukevat toimimista, eivätkä ole ristiriidassa keskenään. Näin tapahtuu esimerkiksi silloin, kun jokainen haluaa antaa tyytyväisenä osallistumispanoksensa yhteistoimintaan. Ryhmän prosessia tulisi lähestyä aikaperspektiivistä ja ottaa huomioon myös ympäristön vaikutus. Tilanteessa aika ja ympäristö kohtaavat, vaikuttavat yhdessä ja tuottavat tilanteen dynamiikan. Ryhmän prosessilla tarkoitetaan jatkuvaa tapahtumista, liikettä ja muutosta ryhmän kokonaistoiminnassa. (Jauhiainen & Eskola 1994, 81-84.) Ryhmäprosessilla tarkoitetaan kaikkea sitä, mitä ryhmässä ja ryhmäläisten ja ohjaajien välillä tapahtuu, kun ryhmä on käynnistynyt ja alkanut muuttua ja kehittyä. Ryhmäprosessi on ryhmän etenemistä alusta loppuun ja tämän ajanjakson aikana tapahtuvia asioita ja ilmiöitä. (Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykkönen 2011, 183-184.)

Ryhmän kehityksellä tarkoitetaan sitä, että ryhmä kykenee saavuttamaan toimintansa tarkoituksen. Toiminnan tarkoituksenmukaisuus on ainoa kriteeri, jonka avulla ryhmän kehittymistä voidaan arvioida. Ryhmän kehittyminen edellyttää toisistaan ja tavoitteestaan tietoisia ryhmän jäseniä, heidän vuorovaikutustaan sekä siihen sitoutumista. Kehitysprosessissa ryhmä saavuttaa toiminnan tarkoituksen vaativan kiinteyden ja toimintakyvyn ja yksilöt löytävät sijansa kokonaisuudessa. Ryhmän kehitysprosessilla tarkoitetaan yksittäisen jäsenen kannalta hyväksyttävän jäsenyyden kehittämistä ja ryhmäkokonaisuuden kannalta toimivan jäsenyyden kehittämistä. Kunkin ryhmäprosessin etenemistä, pysähtymistä ja taantumista voidaan arvioida vain sen oman toiminnan tarkoituksenmukaisuuden perusteella. Jokaisen ryhmän prosessi on ainutlaatuinen ja vertailu toisiin ryhmiin on hyödytöntä ja myös mahdotonta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 91-95.)

Yhdysvaltalaisen tutkijan Bruce Tuckmanin vuonna 1965 esittämä ryhmän kehitysvaihteoria on muodostunut klassikoksi kuvattaessa ryhmän vaiheittaista kehittymistä. Tuckman tutki yli viisikymmentä terapia-, ihmissuhde-, laboratorio- ja luonnollisia ryhmiä käsittelevää artikkelia, ennen oman nelivaiheisen mallinsa julkaisua. Tuckman toivoi mallinsa synnyttävän tie-

teellistä tutkimusta, mutta siitä tuli hänen yllätyksekseen varsin yleisesti hyväksyttävä perusta ryhmätarkasteluille. Tuckman nimesi nämä vaiheet *muodostumisvaiheeksi* (forming), *kuohuntavaiheeksi* (storming), *yhdenmukaisuusvaiheeksi* (norming) ja *toteuttamisvaiheeksi* (performing). Mallia kritisoitiin siitä, ettei siinä mainittu ryhmän lopettamisesta mitään. Vuonna 1977 Tuckman lisäsi yhdessä Mary Ann Jensenin kanssa ryhmän kehitysvaiheisiin vielä viidennen vaiheen, *lopetusvaiheen* (adjourning). (Niemistö 2012, 160; Kopakkala 2011, 48-51; Tuckman 2001, 66-67.) Yhteenveto ryhmän kehitysvaiheista Tuckmanin (2001) mukaisesti on esitetty taulukossa 1.

Ryhmän kehitysvaiheita ei voida soveltaa kaavamaisesti, sillä jokainen ryhmä on yksilöllinen ja erilainen ja noudattaa yksilöllistä kehitystään. Jokainen ryhmä käy läpi nämä kehitysvaiheet omassa tahdissaan ja niissä viipyminen vaihtelee ryhmittäin. Mikäli ryhmälle on etukäteen määritelty tietyt kokoontumiskerrat, ryhmä ei välttämättä ehdi käydä läpi kaikkia vaiheita. (Laine ym. 2004, 52-53; Niemistö 2012, 162.)

	RYHMÄN RAKENNE Ihmisten väliset suhteet. Kuinka ryhmän jäsenet toimivat ja ovat suhteessa toisiinsa.	AKTIIVISET TEHTÄVÄT Vuorovaikutukset suhteessa olemassa oleviin tehtäviin.
MUODOSTUMISVAIHE Orientaatiota tehtäviin, riippuvuutta ja testausta.	Testaus ja riippuvuus.	Orientoidutaan tehtävään.
KUOHUNTAVAIHE Ryhmän jäsenten, ohjaajien ja tehtävien vastustamista.	Ryhmän sisäiset konfliktit.	Tunneperäiset vastaukset vaadittuihin tehtäviin.
YHDENMUKAISUUSVAIHE Avoimuutta muita ryhmän jäseniä kohtaan.	Ryhmähengen muodostumista. Ryhmän sisäiset normit muodostuvat. Roolit löytyvät.	Avoimuus muita ryhmän jäseniä kohtaan. Omien mielipiteiden ilmaiseminen.
TOTEUTTAMISVAIHE Tuottavaa toimintaa.	Rooleista tulee joustavia. Ryhmän rakenteelliset asiat on ratkaistu. Ryhmän rakenne tukee työtehtävien tehokasta suorittamista.	Ryhmän toiminta tavoitesuuntaista. Ryhmän energia kohdistuu tehtäviin. Ryhmän tehokas ongelmaratkaisu.
LOPETUSVAIHE Ryhmä päättää toimintansa.	Levottomuutta ryhmän jäsenten poislähtemisestä ja ryhmän loppumisesta. Tunteita ryhmän jäseniä kohtaan.	Arviointi.

Taulukko 1: Yhteenveto ryhmän kehitysvaiheista

3.1 Muodostumisvaihe

Ryhmän muodostumisvaihe (forming) on ryhmän kehityksen alkuvaihe, jossa jäsenet tutustuvat toisiinsa. Vuorovaikutussuhteissa korostuu testaus ja riippuvuus. Ryhmän jäsenet ovat usein ahdistuneita ja epävarmoja, koska tilanne on heille uusi ja outo. Jäsenet ovat itseilmaisussaan varovaisia ja muodollisia sekä esittävät sovinnallisia mielipiteitä. Ilmapiiri on yleensä myönteinen. Ryhmän jäsenet etsivät omaa paikkaansa, selvittävät ryhmän tavoitetta ja etsivät yhteisiä pelisääntöjä. Vaihe on monessa suhteessa jonkinlaista etsimistä, sillä ryhmän tehtävät ovat vielä epäselviä ja oma asema on ryhmässä epävarma. Yksilöt pyrkivät sopeutumaan tilanteeseen parhaansa mukaan ja tutustumaan tehtävään. Annetut tehtävät pyritään tekemään yhdistämällä yksilösuoritukset. (Kopakkala 2011, 49; Laine ym. 2004, 52; Niemistö 2012, 160-161.) Muodostumisvaiheessa ryhmän jäsenet ovat hyvin riippuvaisia ryhmän vetäjästä, jolta he odottavat tukea tilanteen ratkaisemiseksi. Ryhmän muodostumisvaihe on hyvin ohjaajakeskeistä ja kommunikaatio ohjataan useimmiten suoraan ohjaajalle. Ohjaajalta odotetaan käyttäytymisohjeita ja hänellä on suuri merkitys tunnelman luomiseksi. (Kopakkala 2011, 49; Laine ym. 2004, 52.)

3.2 Kuohuntavaihe

Ryhmän kuohuntavaiheessa (storming) ryhmä alkaa käyttää me-sanaa. Toiminta on kuitenkin vielä hyvin yksilökeskeistä, eikä aitoa yhteishenkeä vielä koeta. Vuorovaikutussuhteissa on konflikteja ja jäsenet testaavat sekä toisiaan että ohjaajaa. Ryhmää kohtaan voi myös esiintyä tyytymättömyyttä ja pettymystä. Ryhmän jäsenet ovat rohkeampia itseilmaisussaan ja tarttumaan toisten esittämiin ajatuksiin. Ryhmässä alkaa muodostua alaryhmittymiä ja niiden keskinäisiä ristiriitoja. Kuohuntavaiheessa ryhmä pyrkii itsenäisyyteen, mutta on samalla riippuvainen. Kritiikki tulisi katsoa itsenäisyyspyrkimyksestä johtuvaksi. Kuohuntavaiheessa ohjaajan tulisi osata antaa ryhmän ilmaista ja käsitellä jäsenten kokemia tunteita ja ongelmia sekä kannustaa ryhmää ongelmien ratkaisuun. Sitä kautta voidaan auttaa ryhmää siirtymään seuraavaan vaiheeseen. (Kopakkala 2011, 49-50; Laine ym. 2004, 52-53; Niemistö 2012, 161.)

3.3 Yhdenmukaisuusvaihe

Yhdenmukaisuusvaihe (norming) on ryhmähengen muotoutumisvaihetta. Ryhmän jäsenet alkavat hyväksymään keskinäistä erilaisuutta ja vuorovaikutussuhteissa kehittyy yhteenkuuluvuuden tunne. Yhteistyötä alkaa vähitellen syntyä ja erilaisia näkemyksiä ja tunteita voidaan ilmaista vapaammin. Ristiriitojen selvittyä aletaan etsimään yhteisiä pelisääntöjä ja ryhmän toiminnalle kehittyy sääntöjä ja normeja. Ryhmä pyrkii yhteistoimintaan ja kykenee myös auttamaan ja tukemaan toisiaan. Myös tunne ryhmään kuulumiseen alkaa syntyä. Ristiriidat käsiteltyään ryhmä pyrkii säilyttämään harmonian välttämällä konfliktitilanteita. Yhdenmu-

kaisuusvaiheessa voidaan luoda yhteisiä toimintatapoja ja tavoitteita, sillä jäsenillä on nyt kokemusta toisistaan ja toistensa työskentelytavoista. Jäsenten roolit ja paikat ryhmässä ovat löytyneet. Toimintailmpiiri vaikuttaa usein vapautuneelta, mutta avoimuus voi olla näennäistä. Esiin nousee myös jäsenten pyrkimys vaikuttaa ryhmän toimintaan omien tavoitteiden mukaan ja suojautua vaarallisilta sosiaalisilta tilanteilta. Yhdenmukaisuusvaiheessa ohjaaja luottaa ryhmän jäseniin antaen heille vastuuta ja kannustamalla heitä toimintaan. (Kopakkala 2011, 50; Laine ym. 2004, 53; Niemistö 2012, 161.)

3.4 Toteuttamisvaihe

Toteuttamisvaihe (performing) on aktiivista ja kypsän työskentelyn vaihetta. Ryhmästä on tullut kokonaisuus ja sen vuorovaikutuksessa korostuu ongelmanratkaisukyky. Ryhmä kykenee toimimaan joustavasti ja jäsenten erilaisuutta pidetään voimavarana. Tässä vaiheessa ryhmän ilmapiiri on neuvokas, avoin, tukeva, joustava ja tehokas. Ryhmä toimii kokonaisuutena tavoitteen suuntaisesti ja kykenee toimimaan sekä itsenäisesti että yhteisöllisesti. Jäsenet kykenevät ottamaan vastuuta tehtävästään ja suoriutumaan siitä rakentavasti. Toteuttamisvaiheessa ryhmän energia voidaan suunnata ennen kaikkea työskentelyyn ja tehtävän loppuunsaattamiseen. Ryhmä kykenee myös pohtimaan kokemuksiaan, arvioimaan toimintaansa ja ratkaisemaan ristiriitoja. Saavutettujen tulosten myötä ryhmän tyytyväisyys kasvaa. Ohjaaja toimii asiantuntijan roolissa. (Kopakkala 2011, 50-51; Laine ym. 2004, 53; Niemistö 2012, 161.)

3.5 Lopetusvaihe

Lopetusvaihe (adjourning) tulee, kun ryhmä joko päättää toimintansa tai muuttaa muotoaan uutta tehtävää varten. Tässä vaiheessa ryhmän toimintatapa ei ole enää suorituskeskeinen, vaan ryhmän jäsenet hyvästelevät toisensa. Ryhmän jäsenyydestä luopuminen voi olla vaikeaa ja tunteet saattavat olla hyvinkin voimakkaita, tavallisesti ne ovat surua ja haikeutta. Tässä vaiheessa ohjaajan rooli korostuu, samoin kuin ryhmän muodostumisvaiheessa. (Kopakkala 2011, 51; Laine ym. 2004, 53; Niemistö 2012, 162.)

4 Hevonen ihmisen hyvinvoinnin tukena ja terapeuttina

*”Kovat arvot kun muokkaavat maailmaa
kohti entistä kylmempää, kovempaa,
mikä silloin on elämään pettyneen,
nojata turpaan hevosen pehmoiseen.”*

Edellä oleva lainaus on osa runoa, jonka on kirjoittanut vuonna 1933 syntynyt mies ja se on esitetty Riitta-Marja Leinosen (2013, 253) Oulun yliopiston väitöskirjassa: *Palvelijasta terapeutiksi, ihmisen ja hevosen suhteen muuttuvat kulttuuriset mallit Suomessa*. Runo on oiva esimerkki tämän päivän arvomaailmasta ja hevosten tuomasta avusta terapeuttisena eläimenä.

Ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus oli tutkijoiden mielenkiinnon kohteena jo 1950-1960-luvuilla, jolloin *antrozooliaksi* nimetty tutkimusala syntyi Yhdysvalloissa. Ensimmäisiä ihmisen ja eläimen välisestä parantavasta vuorovaikutuksesta puhujia olivat lääkäri ja biologi Konrad Lorenz ja lapsipsykologien uranuurtaja Boris Levinson, joka käytti myös käsitettä lemmikkiterapia. Tutkimusten taustalla oli käytännön huomio: seuraeläimet kohensivat monenlaisia sairauksista kärsivien potilaiden fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Lääketieteen isänä pidetty kreikkalainen Hippokrates ylisti jo satoja vuosia ennen ajanlaskumme alkua ratsastusta terveyden ylläpitäjäksi. (Pitkänen 2008, 12-15.)

Kansainvälisesti eläinten avut terapiatyön apuna on tunnettu jo pitkään. Suomessakin yhä useammat ammatinharjoittajat ovat alkaneet oivaltaa eläinten ja erityisesti hevosten terapeutin hyödyn. Hevonen on pehmeä ja lämmin ja se tuo turvaa, antaa elämäniloa ja hyvää mieltä. Hevonen on hyvä ystävä, sillä se ei piittaa ihmisen ulkonäöstä tai sosiaalisesta asemasta vaan suhtautuu kaikkiin ihmisiin tasavertaisesti. (Paakkunainen 2012, 12.) Hevonen on myös suora ja rehellinen, mutta lempeä ja rohkaiseva peili ihmisen tunnemaailmalle. Hevosten herkin kehokielen, rikkaan tunneviestinnän ja kehittyneiden sosiaalisten kykyjen takia hevosta pidetään oivana terapiaeläimenä. (Pitkänen 2008, 18.) Sosiaali- ja terveysalalla hevosavusteista terapiaa ja toimintaa hyödynnetään fyysisten ja psyykkisen hyvinvoinnin tukemisessa eri ikäisten ja eri elämäntilanteissa olevien ihmisten kanssa. Tulevaisuudessa hevosten rooli nähdään yhä merkittävämpänä hyvinvointi-, sosiaali- ja kuntoutuspalveluissa. (Hollmén & Laitinen 2012, 2-13.)

Hevonen herättää olemuksellaan kiinnostusta ja ihastusta, mutta myös epäilevyyttä tai arkuutta (Rokka 2011, 82). Ensireaktio monilla ihmisillä hevosen lähellä on pelko fyysisestä vahingoittumisesta. Kun näkee hevosen massiivisen ulkokuoren, pelko on luonnollinen ja tarpeellinen ja se perustuu itsesuojeluun. (Yrjölä 2011, 99.) Riitta-Marja Leinonen (2013, 264-265) tutki väitöskirjassaan suomalaisten hevoseen, hevosen käsittelyyn sekä ihmisen ja hevosen suhteeseen liittyviä käsityksiä ja merkityksiä 1900-luvulta 2000-luvulle. Hänen tutkimuksen kertomuksissa hevonen esiintyi ristiriitaisena ja juuri sen vuoksi vetovoimaisena eläimenä. Hevosen voima, nopeus, aggressiivisuus ja hallinnan vaikeus ja toisaalta sen haavoittuvuus, herkkyys, yhteistyökykyisyys, uljaus ja viisaus tekivät siitä kertojien näkökulmasta toisaalta luotettavan työkaverin, toisaalta pelottavan ja lumoavan, lähes mystisen eläimen. Hänen kertomuksissaan vanhempi sukupolvi piti hevosta arkisempänä työkaverina ja urheilullisen into-

himon kohteena, kun taas vähemmän hevosten kanssa tekemisissä olevat ja harrastajat kertoivat enemmän hevosesta pelon ja terapeuttisen elämysten kohteena.

Hevonen sopii terapiaeläimeksi, sillä hevosella on kyky virittää potentiaalinen tila ihmisessä erityislaatuisten psykofyysisen olemuksensa vuoksi. Hevosella on tiettyjä ulkoisia samankaltaisuuksia ihmisen kanssa. Hevonen on kokonsa puolesta ihmiselle sopiva, pää on sen kehon korkein kohta ja sen sielukkaat silmät katsovat suoraa kohti otsatukan alta. Hevosen käyntiliike on yhtäläinen ihmisen kävelyn kanssa ja sen liikkuminen on nopeaa, sulavaa ja kaunista. Samankaltaisten ominaisuuksien ja hevosen arvostuksen vuoksi ihminen voi luoda hevoseen samantyyppisiä suhdemuotoja kuin toisiin ihmisiin. Ihminen voi samaistua siihen ja ulkoistaa oman persoonallisuutensa, ristiriitajensa ja halujensa pohjalta erilaisia merkityksiä. Juuri nämä ilmiöt mahdollistavat hevosen käytön apuna esimerkiksi vaativassa psykoterapiaprosessissa. (Yrjölä 2011, 91-92.)

Hevonen hakeutuu kontaktiin ihmisen kanssa ja houkuttelee reagoitua myös ihmiseltä. Myös tietynlainen hevosen positiivinen reagoimattomuus vahvistaa ihmistä voimakkaampaan yhteistyövaatimukseen. Hevosen kontaktihakuisuus voi toimia myös aloitteellisuuden avaimena. (Rokka 2011, 85-86.) Samalla kun hevonen on kiinnostunut ja kontaktihakuinen, se on myös pidättyvä. Sen käyttäytyminen on vakaata ja pitkälti ennustettavissa, mutta uusissa tilanteissa myös arvaamatonta. Pyrittäessä ymmärtämään olentoa, joka on erilainen kuin itse, toimii oma minä arvioimisen lähtökohtana. Tätä kautta hevonen auttaa ihmistä myös oman identiteetin määrittämisessä ja sen myötä eriytyemisessä. Toisin sanoen hevonen auttaa ihmistä tulemaan ainutkertaiseksi itsekseen. (Yrjölä 2011, 97-98.)

Yleinen hevosihmisten kokemus on, että hevosen läheisyydessä väsymys häviää ja energia lisääntyy. Joskus myös pelkkä talliympäristö riittää herättämään potentiaalisen tilan. Tallissa vallitsee ajattomuuden ilmapiiri, sillä hevoset elävät siellä tässä ja nyt. Hevosen liike, erityisesti ravi ja laukka herättelevät kehon luontaisia energiavarastoja. Kehoon välittyneet liikeimpulssit näyttävät lisäävän myös mielen elävyyttä, minkä vuoksi ihmiset alkavat usein nauraa tai vähintäänkin hymyilemään spontaanisti, kun hevonen siirtyy ensimmäistä kertaa raviin. (Yrjölä 2011, 91-93.) Hevosen liike vaikuttaa ihmiseen tunnetasolla. Myös tunteilla, joita ihmisellä on hevosen selässä, on vaikutusta hevosen liikkeisiin ja käytökseen. Hevonen aistii ihmisen tunnetilan vuorovaikutuksesta. Koska vuorovaikutus hevosen kanssa perustuu lähinnä kehonkieleen, ihmisen käyttämiin liikkeisiin ja kosketukseen, hevonen tulkitsee niitä ja vastaa niihin omalla käytöksellään ja liikkeillään. (Rokka 2011, 82.) Kehonkielellä tapahtuva kommunikointi voi usein olla aidompaa ja todellisempaa kuin sanallinen vuorovaikutus (Paakkunainen 2012, 12).

Hevosen läheisyys virittää piilotajuntaa siten, että verbaalinen itseilmaisuus paranee. Talliympäristöön liittyvä toiminnallisuus hevosen hoitamisessa ja ratsastuksessa tukee vapautunutta vuorovaikutusta, eikä esimerkiksi psykoterapiapotilas koe samanlaista tuottamisen painetta kuin vastaanottohuoneessa. Hevosen läheisyys myös rauhoittaa levotonta mieltä. Erityisesti lapset ovat herkkiä hevosen rauhoittavalle vaikutukselle. Yksi rauhoittava elementti hevosen kanssa toimimisessa on kosketus, johon hevonen tarjoutuu mielellään. Tutkimusten mukaan hevosen käyttäminen terapiassa lisää keho- ja ihokontaktin kautta hoidollisia vaikutuksia, koska se tarjoaa kokemuksen varhaisesta hoitavasta, sylissä kantavasta äidistä. (Yrjölä 2011, 94-96.) Varhaisessa vuorovaikutuksessa äidin ja lapsen välinen kosketus on äärimmäisen tärkeää, sillä sen avulla ihmiselle syntyy kuva itsestään hyväksyttynä ja rakastettuna olentona. Hevosen kosketuksella voidaan vastata tätä varhaista turvallisuudentunnetta. (Pitkänen 2008, 19.)

Hevosen kanssa toimiminen tuottaa myös epäonnistumisia. Hevosen kanssa epäonnistumisen syy on usein oma tietämättömyys ja osaamattomuus, mutta se voi johtua myös hevosesta. Hevosen kanssa ei neuvotella ja sitä on turha syyttää kuten toista ihmistä. Tästä syystä ainoksi vaihtoehdoksi jää oman osuuden selvittäminen. Hevosen kanssa koettujen pettymysten keskeinen hyöty on siinä, että voidaan rauhassa pysähtyä katsomaan omaa toimintaa eikä si-joiteta epäonnistumisen syytä itsen ulkopuolelle. Kivulias tapahtuma on hevosen läsnäolon lievittävä ja riittävän yksinkertainen analysoitavaksi verrattuna tosielämän ihmissuhteissa tapahtuviin ristiriitoihin. Syntyy mahdollisuus korjata omaa toimintaa, kun sen ymmärtää. Hevosen positiivinen voima on niin vaikuttava, että se riittää kumoamaan pettymykset, joita sen ymmärtämisen ja hallitsemisen vaikeus tuottaa. Osaamattomuuden ja avuttomuuden tunteista syntyy epätoivon sijasta halu voittaa vastukset. (Yrjölä 2011, 101-103.)

Hevonen auttaa jaksamaan, kun elämässä on haasteellisia aikoja. Hevonen voi auttaa ymmärtämään asioiden arvon. Hevonen opettaa läsnäolon taitoa, sillä eläimen kanssa ei voi elää muuta aikaa kuin tätä hetkeä. Hevosen kanssa on otettava vastuu tilanteista, toimittava keskittyneesti, johdonmukaisesti, viivyttelämättä ja päättäväisesti. Siten hevonen voi opettaa ihmistä ottamaan vastuuta omasta itsestään. Parhaimmillaan hevonen tuo elämään elämyksellisyyttä. Hevosen kanssa voimme kokea luonnon kauneutta, käyttää rikkaasti kaikkia aistejamme, saada koskettaa ja tulla kosketetuksi. (Pitkänen 2008, 38-39.)

4.1 Hevonen osana ryhmäprosessia

Peltonen ja Hukka halusivat toteuttaa ryhmätoimintaa talliympäristössä hevosten kanssa, sillä he uskoivat hevosten tuovan ryhmään rentoutta ja vapauttavan tunnelmaa. Hevosen kanssa toimiminen mahdollistaisi yhdessä tekemisen luontevaksi. He uskoivat, että hevosten uutuudenviehätys auttaisi perheitä näkemään ja kohtaamaan asioita erilaisella ja puolueetto-

malla maaperällä. Ryhmässä hevonen voisi toimia peilinä ja osoittaa millainen dynamiikka perheen sisällä vallitsee. (Peltonen 2013a.)

Peltonen ja Hukka ovat nähneet hevosen terapeuttisen vaikutuksen omassa elämässä ja työn kautta. Heidän näkemyksen mukaan hevonen voi opettaa paljon, jos sille antaa mahdollisuuden. Hevosen koko herättää kunnioitusta ja edustaa voimaa. Ihminen voi kokea itsensä pieneksi ja suureksi hevosen rinnalla. Hevonen auttaa laittamaan asioita tärkeysjärjestykseen. Hevosen tässä elämisen taito, vaistot ja kyky olla sitä mitä on, opettaa. Hevosta ei voi huijata. Hevonen toimii peilinä omille tunteille, jos niitä uskaltaa kuunnella. Hevonen on myös tunneherkkä ja se käyttää vaistoja, jotka ihminen on unohtanut puheen taakse. Hevonen hyväksyy ihmisen sellaisena kuin hän on, ei sellaisena miltä hän näyttää ulospäin tai millainen ihminen luulee, että hänen pitäisi olla. Hevonen voi auttaa ihmistä löytämään minuutensa sekä ymmärtämään paremmin itseään ja muita. (Peltonen 2013a.)

Hevosen ja ihmisen muodostama työpari on yksi tiiviimmistä ja erityisimmistä ihmisen ja eläimen välisistä suhteista (Leinonen 2013, 33). Hevosen hoito on erityinen ja olennainen osa ihmisen ja hevosen suhdetta. Hevosen hoidon käsitykset riippuvat usein siitä, millainen hevöskäsitys ihmisellä on ja millaiseen viiteryhmään hevosen käsittely ja hoito pohjautuu. (Leinonen 2013, 130.) Peltonen ja Hukan hevosajattelun ytimessä yhdistyy ajatus luonnollisesta hevosmiestaidosta.

4.2 Luonnollinen hevosmiestaito

Hevoset ja talliympäristö ovat ryhmäprosessin toiminnan ytimessä. Peltonen ja Hukan hevosenäkemys pohjautuu luonnolliseen hevosmiestaitoon. Luonnollinen hevosmiestaito perustuu ajattelutapaan, jossa pyritään luomaan ihmisen ja hevosen välille luonnollinen vuorovaikutussuhde lähestymällä asioita hevosen näkökulmasta. Se kuvaa hevosen ja ihmisen välistä suhdetta, jonka lähtökohtana ovat aina hevosen luonnolliset ominaisuudet ja viestintätavat. (Johnson, Haglund & Owenede 2008, 6-8.)

Hyvään hevosmiestaitoon kuuluu, että hevosta hoidetaan hyvin ja jossa ihminen toimii johdonmukaisesti, ajattelee loogisesti ja käyttää maalaisjärkeään. Hyvällä hoidolla tarkoitetaan sitä, että vastataan hevosen kaikkiin tarpeisiin. (Johnson, Haglund & Owenede 2008, 8; Vogel 2001, 5.)

Ottamalla huomioon hevosen luontaiset ominaisuudet, on ihmisen ja hevosen yhteismaailmaa mahdollista helpottaa monin tavoin. Hevosille on yhteistä, että ne ovat erikoistuneet lukemaan toisten, myös ihmisten kehonkieltä. Ihmisen ei aina tarvitse kuin ajatella jotain, kun hevonen jo reagoi. Ihmiselle on tyypillistä petoeläimen peloton asenne, kun taas hevosta oh-

jaa saaliseläimen tyypillinen itsesuojeluvaisto, ja se selittää eron. Tärkeintä hevosen kanssa viestissä on johdonmukaisuus ja kunnioittava asenne. Kun hevonen alkaa luottamaan, se alkaa myös suhtautumaan kunnioittavasti sille esittämille pyynnöille. Mitä paremmin hevosen luonnollista käyttäytymistä tuntee, sitä helpommin ja nopeammin oppii tulkitsemaan ja ymmärtämään, mitä hevonen kertoo. (Johnson, Haglund & Owenede 2008, 20-24.)

Hevosille on tärkeintä, että ne voivat elää turvallisesti, ja siksi ne haluavat johtajan, joka huolehtii niistä ilman, että niiden tarvitsee käyttää paljon energiaa itsesuojeluun. Johtajuus on sellaista, mikä pitää ensin ansaita, ja vasta sitten hevonen luovuttaa sen ihmiselle. Johtaja on se, joka tietää eniten ja joka ottaa suurimman vastuun. Hyvään johtajuuteen kuuluu kumppanuus ja yhteistyö, joka perustuu keskinäiseen kunnioitukseen ja luottamukseen. Hyvän johtajan laumassa vallitsee yleensä tasapaino, eikä siellä tarvitse riidellä, ja siksi laumalla on turvallinen olo. Hevonen tottelee lauman johtajaa lähes poikkeuksetta. Jos hevonen hyväksyy johtajaksi, se noudattaa kehoituksia, kunhan se ymmärtää, mitä siltä odotetaan. (Johnson, Haglund & Owenede 2008, 8; Vogel 2001, 7-10.)

Hevoset viestivät tunnepohjalta ja niiden kieli perustuu ympäristön signaalien tunnistamiseen ja tulkitsemiseen. Ihmiset ilmaisevat tunteet sanoin, mutta myös kehonkielellä. Ihmisillä on eri sanoja eri tunnetiloja varten, koska sanojen avulla ilmaistaan asioita toisille. Kehonkielestä saattaa näkyä esimerkiksi pelon, ilon tai surullisuuden tunteita. Hevosella ei ole sanoja, joilla ilmaista itseään. Hevonen reagoi vaistomaisesti johonkin tunnetilaan ja ilmaisee tunnetilansa ainoastaan kehonkielellä. Ihmiset tulkitsevat hevosta helposti omien käyttäytymismalliansa ja arvojensa perusteella, sillä he eivät ole oppineet lukemaan hevosen todellisia viestejä. Opittaessa huomaamaan pienet signaalit, joilla hevonen yrittää kertoa omista tunteistaan, on mahdollista kohdata hevonen aivan toisella tasolla. (Johnson, Haglund & Owenede 2008, 37-39.) Tieto, tunne ja oikea ajoitus johdattavat hyvää yhteistyöhön hevosen kanssa. Jos hevosen saa ymmärtämään, mitä siltä tahdotaan, voimaa ei tarvita ollenkaan. Hevosen hallitsemisessa tulisi käyttää älyä, ei voimaa. (Johnson, Haglund & Owenede 2008, 34.)

5 Ryhmäprosessissa sovellettavat menetelmät

Terapeuttiset menetelmät, joita ryhmäprosessissa sovellettiin olivat *systeminen perheterapia*, *sensorimotorinen psykoterapia* sekä *hevosavusteinen psykoterapia* ja ne pohjautuvat Anne Peltosen työskentelyn viitekehukseen. Lisäksi ryhmäprosessissa sovellettiin *sosiaalipedagogisen hevostoiminnan* menetelmää Ulla Hukan toimesta. Peltonen ja Hukka uskoivat, että työskentelymenetelmien yhteensovittaminen auttaisi yksilöitä ja perheitä paremmin kuin menetelmät yksinään. He halusivat sen vuoksi kokeilla menetelmien yhteensovittamista käytännön ryhmätoiminnassa. Ryhmän toiminnassa ei eroteltu erikseen mitä menetelmää missäkin ryhmätilanteessa toteutettiin, vaan niitä sovellettiin jouhevasti yhdessä. (Peltonen 2013a.)

5.1 Systeeminen perheterapia

Systeeminen perheterapia on perheen vuorovaikutuskokonaisuutta tarkasteleva terapia. Systeemitieteissä psykologiset ongelmat nähdään perheenjäsenten välisten suhteiden valossa, jolloin perhe muodostaa yhden emotionaalisen yksikön, joka vaikuttaa yksilön käyttäytymiseen. Systeemisellä perheterapialla tarkoitetaan lähestymistapaa, jossa ongelma nähdään ratkaisuna johonkin laajempaan ongelmaan. Näin ollen ongelma pyritään määrittelemään myönteiseksi, jolloin perhe alkaa etsiä myös toisenlaisia, terveyttä edistäviä ratkaisuja. (Aarinsalo & Mattila 2012, 163-164; Aaltonen 2012, 204.) Lähtökohtana työskentelylle on, että kun vaikutetaan yhteen perhesysteemin vuorovaikutusjärjestelmän osaan eli yhteen ihmiseen ja hänen tapansa olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa, voidaan saada aikaan muutoksia myös systeemin muissa osissa eli toisissa perheenjäsenissä. Perhesysteemissä jokainen vaikuttaa toiseen ja kaikki vaikuttaa kaikkeen. (Rönkkö & Rytönen 2010, 89-92.)

5.2 Sensorimotorinen psykoterapia

Sensorimotorista psykoterapiaa eli ”kehoterapiaa” hyödynnetään erityisesti työstämättömien traumausten psykoterapiassa. Sensorimotorinen psykoterapia pureutuu siihen, miten traumaattinen menneisyys vaikuttaa ihmisen tapaan ymmärtää itsensä ja ympäristönsä sekä siihen, millaisena hän näkee suhteensa maailmaan. Sen sijaan, että terapiassa keskityttäisiin menneisyyttä koskevaan kertomukseen, huomio kohdistuu fyysiseen minäkokemukseen ja itseymmärrykseen. Sensorimotorisessa psykoterapiassa on keskeistä trauman kehollisuus ja sen ilmeneminen kehon kielessä ja lihasjännityksissä. Sensorimotorisessa psykoterapiassa käytetään kehon kieleen suuntautuneita menetelmiä ja olennaista terapialle on se, että potilas ymmärtää kehollisten oireittensa traumaperäisyyttä. Kehosuuntautuneet terapiat perustuvat huomiolle, että menneet kokemukset ruumiillistuvat tämänhetkissä fysiologisissa tiloissa ja toimintatapumuksissa, eli trauma aktivoituu uudelleen hengityksessä, eleissä, aistimuksissa, liikkeissä, emootioissa ja ajatuksissa. Aistimusten ja toimintatapamusten työstäminen on osa terapiaa, jossa pyritään uusien orientoitumis- ja toimintatapojen löytämiseen. Sensorimotorisen psykoterapian menetelmiä voidaan luontevasti liittää osaksi muita psykoterapioita. (Huttunen 2012, 255; Van der Kolk 2009.)

5.3 Hevosavusteinen psykoterapia

Hevosavusteisella psykoterapialla (Equine Assisted Psychotherapy EAP ja Equine Facilitated Psychotherapy EFP) tarkoitetaan sitä, että koulutettu psykoterapeutti ottaa hevosensa mukaan hoitoprosessiin, jossa hän soveltaa psykoterapiasuuntauksensa mukaista ihmiskuvaa ja terapeuttiteknikkaa. Hevosensa avulla on mahdollista elävöittää terapiaprosessia, käynnistää ja moti-

voida psyykkistä työtä sekä vahvistaa terapiasuhdetta. Hevosen mukanaolo voi myös nopeuttaa terapian etenemistä, sillä hevosen intensiivisen vaikutuksen vuoksi on mahdollista saada nopea kosketus omiin tunteisiin. Toiminnallisuus hevosen kanssa tuo näkyville myös uusia puolia potilaasta, joita pelkkä keskusteluterapia ei tavoita. Uudet puolet voivat olla havainnoiminen, miten hän käsittelee esinemaailmaa, epäonnistumiset ja pettymykset samoin kuin niiden esille tuomat vaikeat tunteet, kuten avuttomuus, viha ja pelko. Näitä tunteita voidaan käsitellä luontevasti siinä hetkessä ja konkreettisesti tilassa. (Yrjölä 2011, 168-171; Kruger & Serpell 2010, 35.)

5.4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalisen kasvun sekä hyvinvoinnin tukemiseen tähtäävää toimintaa. Toiminnan lähtökohtana on ihmisen ja hevosen vuorovaikutus sekä talliyhteisö, jossa toiminta tapahtuu. Toiminnan peruselementit nousevat sosiaalipedagogian teoriasta: yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu yksilön kokemukseen ja sitä kautta oppimiseen ja asioiden oivaltamiseen. Hevosen kanssa toteutettava toiminta on yhteisöllistä, kokonaisvaltaista ja osallistavaa. Hevosen avulla pyritään näyttämään asioiden tärkeys, joista oma hyvinvointi syntyy, kuten esimerkiksi puhtaus, terveellinen ravinto, säännölliset ruoka-ajat, sopiva liikunta ja riittävä lepo. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2011.)

Jenna Oravan (2010) pro gradu - tutkimuksessa *Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana* käy ilmi, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tavoitteellista toimintaa, jonka päämäärät voivat olla ennaltaehkäiseviä tai kuntouttavia. Tuloksesta käy ilmi, että toiminnan pääpaino on syrjäytymisuhan alla olevissa lapsissa ja nuorissa. Toiminnan tavoitteet nousivat asiakkaan yksilöllisen ja sosiaalisen kasvun tavoitteista, joita ovat muun muassa itsetunto, sosiaaliset taidot, kommunikaatiotaidot ja arjenhallinta. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vahvuus on siinä, että sillä pyritään arjen elämisen ja dialogin kautta luomaan asiakkaalle mahdollisuuksia kasvuun ja eheytymiseen. (Orava 2010.)

6 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyö on muodoltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja ajatus siitä että todellisuus on moninainen. Laadullisessa tutkimuksessa on otettava huomioon se tosiasia, ettei todellisuutta voi pirstoa mielivaltaisesti osiin. Tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan ja niistä on mahdollista löytää monenlaisia suhteita. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään mahdollisimman kokonaisvaltaiseen tutkimiseen ja siinä enemmänkin löydetään tai paljastetaan tosi-

asioita, kuin todennetaan jo olemassa olevia totuuden väittämiä. Tutkimuksen tuloksiksi voidaan saada vain ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Tapaustutkimus on lähestymistapa ja näkökulma todellisuuden tutkimiseen. Tapaustutkimukselle on luonteenomaista, että yksittäisestä tapauksesta, tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevista tapauksista tuotetaan yksityiskohtaista, intensiivistä tietoa. Aineistonkeruussa käytetään useita menetelmiä, ja tyypillisesti tavoitellaan ilmiöiden kuvailemista. Tapaustutkimuksessa on tärkeämpää tapauksen kokonaisvaltainen ymmärtäminen kuin yleistäminen. Olennaista tapaustutkimukselle on se, että käsiteltävä aineisto muodostaa tavalla tai toisella kokonaisuuden, eli tapauksen. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2010, 189-199.)

6.1 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata Peltosen ja Hukan perheille toteuttaman ryhmän toimintaa sekä tutkia miten ryhmä kehittyi sen aikana ja millainen rooli hevosilla oli. Tässä tutkimuksessa tutkimusaineiston keruu tapahtui ryhmätapaamisten aikana havainnoimalla, videodokumentoinnilla ja ryhmätapaamisten jälkeen havainnointilomakkeella (liite 1). Havainnointilomake yhdistettynä videodokumentointiin toimivat kattavina havainnointimenetelminä tutkimuksen tavoitteisiin nähden.

6.1.1 Havainnointi

Kun tutkittavasta ilmiöstä tiedetään hyvin vähän tai ei laisinkaan, on perusteltua käyttää havainnointia aineiston keruumenetelmänä. Havainnoinnin avulla voidaan saada välitöntä, suoraa tietoa yksilöiden tai ryhmien toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnoinnin avulla asiat nähdään ikään kuin oikeissa yhteyksissään. Havainnointi on todellisen elämän ja maailman tutkimista ja sen avulla päästään luonnollisiin ympäristöihin. Se sopii tutkimuskohteisiin, joissa tilanteet muuttuvat nopeasti ja ovat vaikeasti ennakoitavissa. Sillä voidaan myös monipuolistaa tutkittavasta ilmiöstä saatua tietoa. (Hirsjärvi ym. 2009, 213; Tuomi & Sarajärvi 2009, 81.)

Ennen ryhmän alkua osallistujille kerrottiin, että tutkija on salassapito- ja vaitiolovelvollinen ja havainnoi ryhmää. Tutkijan rooli oli havainnoida ja videokuvata toimintaa, mutta ei osallistua itse toimintaan. Tutkimusta varten tehtiin havainnointilomake (liite 1), johon jäseneltiin sitä, mihin havainnoinnissa kiinnitettäisiin huomiota. Havainnointilomakkeeseen jaoteltiin valmiiksi eri havainnointiyksiköitä Tuckmanin (2001) teoriaan pohjautuen. Havainnoinnin lähtökohtana oli tarkastella tapahtumia sekä halu löytää vastaus siihen, mitä toiminnan aikana tapahtui. Tarkoituksena oli saada tietoa ryhmän toiminnasta, hevosista ja ryhmän kehitymi-

sestä kokonaisuutena. Havaintoja tehdessä keskityttiin havainnoimaan tapahtumien ilmene- mistä, ei niiden tarkkaa kestoa. Havainnointilomake toimi helpottavana tekijänä havaintoja kirjatessa. Havainnointilomake täytettiin jokaisen ryhmätapaamisen jälkeen, katsomatta edelliskerran merkintöjä. Havainnointilomakkeen lisäksi havainnoista kirjoitettiin muistiin- panoja. Havainnointilomaketta ja muistiinpanoja täydennettiin videotallenteiden analyysin yhteydessä.

6.1.2 Videodokumentointi

Videolle tallentuvat äänet, eleet, ilmeet ja liikkeet ovat merkittäviä tutkittaessa ihmisten toimintaa. Videokamera taltioi kuvan peittoalueelta kaikki visuaaliset ilmiöt objektiivisesti. Ihminen ei kykene havainnoimaan ja muistamaan kaikkea näkemäänsä ja siksi tilanteiden tal- lentaminen videolle on järkevää. Videomateriaalin apuna on myös se, että havainnoija voi keskittyä tilanteen tarkkailuun tietäen, että aineistoon voi palata vielä myöhemmin. Videoin- nin heikkoutena voi olla se, että kuvan ulkopuolelle jää jotain merkittävää tai kuvasta ei saa mitään irti huonon kuvakulman tai tarkennuksen puutteen vuoksi. Kuvauksesta olisi hyvä pyr- kiä kuvaamaan tilannekokonaisuuksia. Osittaisten tilanteiden kuvaaminen ja niiden analysoin- ti on puutteellista, jos ei ole mahdollista hahmottaa, miten tutkittava tilanne on alkanut tai päättynyt. Videokuvaamisen ongelmana voi olla tutkimustilanteen luotettavuus, sillä kameran läsnäolo saattaa vaikuttaa tutkittavien käyttäytymiseen. Tätä kutsutaan usein kontrolliefek- tiksi. Kontrolliefektiä voi vähentää totuttamalla tutkittavat kameran läsnäoloon. (Saaranen- Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Ennen tutkimuksen aloittamista saatiin ryhmätoimintaan osallistuvilta lupa toiminnan taltioi- miseen videonauhalle. Vanhemmille kerrottiin, että videotallenteita käytetään ainoastaan ryhmätoiminnan havainnoinnin apuvälineenä ja aineisto siirtyy Tmi Anne Peltosen hallintaan opinnäytetyön valmistuttua. Ennen tutkimuksen aloittamista pohdittiin mahdollista kontrol- liefektiä ja millä tavoin sitä voisi vähentää. Päädyttiin kuitenkin siihen, että videokuvaamisesta ei tehdä suurta numeroa ja siten siihen ei kiinnitettäisi suurta huomiota. Se toimi hyvin, sillä lapset ja aikuiset suhtautuivat luontevasti kameran läsnäoloon. Kameran ei täten koettu vaikuttaneen ryhmän käyttäytymiseen.

Kuvaaminen osoittautui hyväksi havainnointikeinoksi. Ryhmän toimintaa kuvattiin sen aloituk- sesta lopetukseen ilman sensuuria. Muutama otteeseen per ryhmätapaaminen jouduttiin vaihtamaan kameraan uusi nauha, tämän vuoksi kuvauksessa oli aukkoja muutamien minuutti- en verran. Aukkoja oli myös siirtymätilanteissa, mutta ne tulevat kuitenkin esille toiminnan muusta havainnoinnista. Kolmannen ryhmätapaamisen videomateriaali oli valituksen osalta palanut puhki, eikä materiaali näkynyt kunnolla. Jälkikäteen ajatellen olisi ollut hyvä harjoi- tella kuvausta etukäteen, jotta dokumentoinnista olisi tullut kaikilta osilta puutteetonta. Vi-

deomateriaali katsottiin mahdollisimman pian jokaisen ryhmätapaamisen jälkeen ja havainnointilomaketta ja muistiinpanoja täydennettiin materiaalissa näkyvien asioiden perusteella. Videomateriaali osoittautui tärkeäksi havainnoinnin apuvälineeksi. Videomateriaalin avulla pystyttiin palaamaan tapahtuneeseen useita kertoja uudelleen ja tarkentamaan havaintomerkintöjä.

6.2 Tutkimusaineiston analyysi

Opinnäytetyön aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä analyysillä, jonka avulla pyrittiin luomaan tutkimusaineistosta empiirinen kokonaisuus. Aineistolähtöisessä analyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Tällöin analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja, vaan teoria rakennetaan aineisto lähtökohtana. Analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä, siten aikaisemmilla havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla tutkittavasta ilmiöstä ei pitäisi olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.)

Aineistolähtöinen analyysi jakautuu aineiston pelkistämiseen, aineiston ryhmittelyyn ja teoreettisten käsitteiden luomiseen. Havainnointiaineiston analysointi aloitettiin pelkistämällä aineistoa siten, että pyrittiin karsimaan tutkimuksen kannalta epäolennaisia asioita pois ja nostamalla tutkimustehtävälle olennaisia asioita esiin. Aineiston pelkistämistä ohjasi tutkimuskysymykset ja tavoitteet. Tämän jälkeen ryhmiteltiin aineisto eli kerättiin samankaltaisia ilmauksia ja luotiin ja nimettiin niille yhdistävä alaluokka. Tarkoituksena oli pyrkiä löytämään samanlaisia merkityksiä muodostavia kokonaisuuksia. Yhdistävät luokat nimettiin sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Tämän jälkeen alaluokista kerättiin edelleen samanlaisia merkityksiä muodostavia sisältöjä ja niistä muodostettiin yläluokkia. Lopulta käsitteistä muodostui tutkimuksen pääkohdat ja yhtenäinen teoreettinen kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-112.) Yhden yläluokan muodostumisprosessi esitellään taulukossa 2 ja 3.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
Lapset taluttivat hevoset takaisin talliin.	Hevoset talutettiin talliin
Lapset harjasivat hevosia ja puhdistivat kaviot.	Hevosia harjattiin ja puhdistettiin kaviot
Lapsi ratsasti ja aikuinen talutti hevosta	Hevosta talutettiin ja ratsastettiin
Perheet hakivat avustajien kanssa hevoset laitumelta.	Hevoset haettiin laitumelta
Rata kierrettiin yksitellen taluttaen hevosta.	Hevosta talutettiin yksitellen
Perheet lähtivät ohjaajien kanssa hakemaan hevosia laitumelta.	Hevosia haettiin laitumelta
Ryhmäläiset harjasivat hevosia, puhdistivat	Hevosia harjattiin, puhdistettiin kaviot ja

kaviot ja laittoivat hevoset valmiiksi ratsastusta varten.	laitettiin ratsastuskuntoon
Ohjaajat taluttivat ja aikuinen ja lapsi ratsastivat koko maastoretken ajan.	Hevosia ratsastettiin taluttaen maastossa

Taulukko 2: Esimerkki alkuperäis- ja pelkistettyjen ilmausten muodostamisesta

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Hevoset talutettiin talliin	Hevosen taluttaminen	Toiminnallisuus
Hevoset haettiin laitumelta		
Hevosta talutettiin yksitellen		
Hevosia haettiin laitumelta		
Hevosia harjattiin ja puhdistettiin kaviot	Hevosen hoitaminen	
Hevosia harjattiin, puhdistettiin kaviot ja laitettiin ratsastuskuntoon		
Hevosta talutettiin ja ratsastettiin	Talutusratsastus	
Hevosia ratsastettiin taluttaen maastossa		

Taulukko 3: Esimerkki pelkistetyn ilmauksen, alaluokan ja yläluokan muodostamisesta

Tutkimuksen analysoinnissa pyrittiin aineistolähtöisyyteen, kun taas yhteenvedossa liitettiin analysoinnin tuloksia takaisin teoriaan. Aineistona ja analysoinnin kohteena opinnäytetyössä toimivat havainnointimateriaalit. Hirsjärven ym. (2009, 223) mukaan tutkimuksissa, joissa aineistoa kerätään monissa vaiheissa ja usein rinnakkaisesti eri menetelmin, analyysiä ei tehdä vain yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa, vaan pitkin matkaa. Aineistoa analysoidaan ja kerätään osittain myös samanaikaisesti. Tutkimusaineiston analysointi oli prosessi, johon vaikutti eri vaiheissa toteutunut aineiston keruu. Tutkimusaineiston keruun ja analysoinnin vaiheet toteutuivat siinä järjestyksessä, kuinka ne ajallisesti toteutuivat tutkimusprosessin aikana. Ryhmätapaamisista seurasi toiminnan kuvauksen sekä havainnointiaineiston analysointi ja viimeisen ryhmätapaamisen jälkeen seurasi ryhmän kehitysvaiheiden ja hevosten roolin analysointi.

7 Ryhmän toiminnan kuvaus

Viiden kerran ryhmätapaamiset jaettiin omiin osioihin, joissa kuvattiin ryhmän toimintaa alusta loppuun. Toiminnan kuvausta tehtäessä huomiota kiinnitettiin ohjaajien antamiin tehtäviin ja ryhmätoimintaan osallistuvien tekoihin. Tehtävien toimintaympäristöä myös huomioitiin.

Yhteisissä keskusteluhetkissä huomio kohdistui keskustelujen aiheisiin ja mitä aiheista keskusteltiin. Ryhmätapaamisten toiminnan kuvaukset pohjautuvat kaikkiin havainnointimateriaaleihin, joita tehtiin tutkimusprosessin aikana. Havainnointiaineistot yhdessä muodostivat kattavan kokonaisuuden ryhmän toiminnasta, eikä niitä ollut tarkoituksenmukaista erotella ryhmän toiminnan kuvauksessa. Jokaisen ryhmätapaamisen jälkeen ohjaajien ja avustajien kanssa käytiin läpi purku, jossa reflektointia ryhmitapaamisen antia ja pohdittiin jatkokehitysehdotuksia. Tilanteet, joissa ryhmä oli jaettu alaryhmiksi ja joissa tutkija joutui tekemään valinnan kumman ryhmän toimintaan osallistua, on kuvattu erikseen. Nämä tilanteet käsiteltiin yhteisessä purussa, jossa ohjaajilta saatiin informaatiota ryhmän toiminnasta näiltä hetkiltä. Nämä ohjaajilta saadut informaatiot merkittiin asianmukaisin lähdemerkinnöin toiminnan kuvaukseen.

7.1 Ryhmätapaamisten toteutus suunnitelma

Peltosen ja Hukan ohjaamat ryhmätapaamiset ajoittuivat 13.6.-19.9.2013 väliselle ajalle ja ne kestivät kaksi tunti kerrallaan. Ennen ryhmäprosessin aloittamista, osallistujille annettiin Peltosen toimesta saatekirje, jossa tiedotettiin ryhmätapaamisten ohjelma sekä mahdollisuudesta osallistua opinnäytetyön tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuminen oli ryhmäläisille vapaaehtoista ja siihen pyydettiin kirjallinen suostumus (liite 2). Kaikki kolme perhettä antoivat suostumuksensa tutkimukseen. Ryhmätapaamisten ohjelma on esitelty taulukossa 4.

1. Ryhmätapaaminen	Tutustutaan paikkaan, hevosiin, toisiimme ja työskentelytapoihin. Henkilökohtaisten ja ryhmätason tavoitteiden asettaminen. Kotitehtävä.
2. Ryhmätapaaminen	Kosketus hevoseen ja itseen. Opettelemme olemaan hevosen kanssa, toistemme kanssa ja itsemme kanssa. Kotitehtävän purku ja uuden antaminen.
3. Ryhmätapaaminen	Omat rajat ja oma paikka perheessä ja elämässä. Käytännön harjoituksia hevosen avustuksella ja vertaisryhmän tuella. Kotitehtävän purku ja uuden antaminen.
4. Ryhmätapaaminen	Tässä ja nyt eläminen. Läsnäolo. Arjessa jaksaminen. Mielen voima ja hyvien asioiden esiinmarssi. Käytännön harjoituksia hevosen avustuksella ja vertaisryhmän tuella. Kotitehtävän purku ja palautetehtävä viimeiselle kerralle.
5. Ryhmätapaaminen	Mitä olemme oppineet toisistamme ja itsestämme. Miten hevosten viisaus voi auttaa arjessa. Palautteen purku ja jatkosuunnitelmat. Lopetus.

Taulukko 4: Ryhmätapaamisten ohjelma

7.2 Ensimmäinen ryhmätapaaminen

Ryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 13.6.2013 Vaarantilan tallilla. Ryhmätapaamiseen osallistui perhe (A), josta paikalla oli 10-vuotias tyttö, hänen äitinsä ja 12-vuotias sisarpuoli sekä perhe (B), josta paikalla oli 10-vuotias tyttö, hänen 8-vuotias veljensä ja heidän äiti ja isä. Perhe (C) oli etukäteen ilmoittanut, ettei pääse osallistumaan ensimmäiseen ryhmätapaamiseen. Lisäksi ryhmätapaamisessa olivat ohjaajat Anne Peltonen ja Ulla Hukka sekä kaksi avustajaa.

Ryhmätoiminta aloitettiin yhteisellä kahvitelulla ulkona, jossa ohjaajat toivottivat osallistujat tervetulleiksi. Ohjaajat kertoivat ryhmätoiminnan tarkoituksesta sekä yhteisistä tavoitteista ja työskentelytavoista. Tämän jälkeen ohjaajat aloittivat tutustumisharjoituksen. Tutustumisharjoituksena oli kertoa ryhmäläisille oma nimi ja kirjoittamalla se teippiharkkoon, josta se irrotettiin ja liimattiin omaan rinnukseen. Tutustumisharjoituksen jälkeen ohjaajat kertoivat ensimmäisen ryhmäkerran ohjelman.

Päivän ohjelma aloitettiin jakamalla lapset ja aikuiset omiksi ryhmiksi. Tutkija valitsi tässä kohtaa osallistua lasten ryhmään, sillä aikuisten oli määrä jäädä kahvitelupaikalle, jossa ohjaaja Peltonen kertoi ryhmätoimintaa koskevista työskentelytavoista ja pyysi allekirjoittamaan ryhmätoimintaa koskevia sopimuspapereita. Koettiin, että tutkijan oli tärkeämpää havainnoida lasten kanssa tapahtuvaa toimintaa. Aikuisten ryhmässä keskusteltiin arjessa jakamisesta ja siitä, miten hevosten viisaus voisi auttaa arjessa. Aikuiset kertoivat omista hevoskokemuksistaan ja asettivat tavoitteita ryhmätoiminnalle. (Peltonen 2013b.)

Ohjaaja Hukka ja avustajat lähtivät sillä aikaa lasten kanssa tutustumaan talliympäristöön ja eläimiin. He hakivat lasten kanssa kaksi hevosta (Ruskan ja Pollen) kesälaitumelta. Lapset saivat taluttaa ohjaaja Hukan ja avustajan avustuksella hevoset takaisin talliin. Lapset jaettiin kahden ryhmiin ja he saivat hoidettavaksi oman hevosen. Tallissa ohjaaja Hukka kertoi hevosten iän ja luonteenpiirteistä ja opasti hevosten hoitamiseen ja harjaamiseen. Ohjaaja Hukka opasti kuinka hoitamisen yhteydessä tulisi tarkastaa hevonen läpi mahdollisilta kipeiltä kohdilta tai haavoilta. Lapset harjasivat hevosia ja putsasivat kaviot. Yksi lapsista ei halunnut osallistua hevosen hoitamiseen. Hän keskittyi tarkkailemaan muiden puuhia ja kiinnostui tallissa asustavasta pääskysperheestä. Ohjaaja Hukan ja avustajan opastuksella hevoset laitettiin valmiiksi talutusratsastusta varten. Lapset hakivat kypärät ja taluttivat hevoset ratsastuskentälle, jossa vanhemmat odottivat.

Ratsastuskentällä ohjaajat kertoivat tehtävän, jossa perheiden piti hevosten kanssa kiertää ratsastuskentälle tötsistä ja puomeista tehty rata. Rata kierrettiin siten, että lapsi ratsasti ja

aikuinen talutti hevosta. Puolessavälissä rataa oli kohta, jossa piti pysähtyä ja vanhemman tehtävänä oli kysyä lapselta miten tällä menee. Tämän jälkeen rataa jatkettiin viimeiselle pisteelle, jossa ensin lapsi heitti hevosen selästä kolme frisbeetä koriin ja sen jälkeen oli aikuisen vuoro heittää. Ennen radalle lähtöä ohjaaja Peltonen pyysi vaihtamaan hevoset siten, että kaksi lasta jotka olivat hoitaneet Ruskan, saivatkin Pollen ratsastettavaksi ja toisinpäin. Radan aloittava perhe arvottiin ja vanhempi sisaruksista sai ratsastaa ensimmäiseksi. Lapsi, joka ei ollut kiinnostunut hoitamaan hevosia tallissa ilmoitti, ettei hän halua ratsastaa. Katsolessaan muiden ratsastusta hän kuitenkin muutti mielensä ja päätti että haluaakin ratsastaa. Tehtävän jälkeen hevosia kiitettiin hyvästä työstä ja lapset saivat taluttaa ne takaisin laitumelle. Kaikki ryhmäläiset osallistuivat tehtävään.

Tehtävän jälkeen ryhmäläiset ohjattiin mehulle ja kahville. Ohjaajat kertasivat ja tekivät yhteenedon päivän ohjelmasta. Ryhmässä keskusteltiin miltä harjoitukset tuntuivat, mikä oli helppoa ja mikä vaikeaa. Lapset saivat mennä hyppimään trampoliinilla. Päivän lopuksi käytiin yhteisesti läpi kotitehtävät. Lapset ja aikuiset saivat omat kotitehtävät, jotka olivat: ” Aikuiset: Kerro lapsellesi joka päivä kuinka tärkeä hän on. Lapset: Mieti missä kodin töissä voit auttaa ja auta vähintään kerran viikossa.” (Peltonen 2013c). Ohjaaja Peltonen lisäsi vielä, että seuraavalla kerralla käydään suullisesti läpi, miten kotiin annetut tehtävät toteutuivat.

7.3 Toinen ryhmätapaaminen

Ryhmä kokoontui toisen kerran 11.7.2013 Vaarantilan tallilla. Ryhmätapaamiseen osallistui perhe (A), josta paikalla oli 10-vuotias tyttö, hänen äiti, 12-vuotias sisarpuoli ja isäpuoli sekä perhe (B), josta paikalla oli 10-vuotias tyttö, hänen 8-vuotias veli ja heidän äiti ja isä. Lisäksi ryhmätapaamiseen osallistui perhe (C), josta paikalla oli 13-vuotias tyttö, hänen 15-vuotias sisko ja heidän äiti, joille ryhmätapaaminen oli ensimmäinen. Lisäksi ryhmätapaamisessa olivat ohjaaja Anne Peltonen ja viisi avustajaa. Ohjaaja Ulla Hukka ei osallistunut ryhmätapaamiseen.

Ohjaaja Peltonen aloitti ryhmätapaamisen ulkona esittelemällä avustajat, opinnäytetyön tekijän sekä kertomalla, ettei ohjaaja Hukka päässyt osallistumaan ryhmätapaamiseen. Ohjaaja kertoi toisen ryhmäkerran ohjelman.

Päivän ohjelma aloitettiin jakamalla perheet omiksi ryhmiksi. Ohjaaja kertoi ensimmäisen ”leikitään hevosta”-perhetehtävän. Tehtävän tarkoituksena oli muodostaa oma perhehevonen, jossa yksi perheenjäsenistä toimi vuorollaan hevosen johtajana / taluttajana. Ohjaaja ja kolme avustajaa havainnollistivat esimerkillä tehtävän kulun. Hevonen muodostettiin siten, että 2-3 perheenjäsentä menivät peräkkäin ja ottivat toisiaan olkapäistä kiinni. Perheenjäsen

joka oli edessä piti kiinni riimunarusta, jota yksi perheenjäsen johti / talutti. Tehtävässä jokainen perheenjäsen kokeili hevosen eri paikkoja vaihdelle kuka oli edessä, keskellä, peräpäässä ja kuka johti / talutti. Tehtävän tarkoituksena oli kokeilla, miltä eri paikoissa tuntuu. Ohjaajan ja avustajien esimerkillä havainnollistettiin miltä tuntuisi ja mitä tapahtuisi jos johtaja / taluttaja repii hevosta ja miltä tuntuisi ja mitä tapahtuisi jos pyydetään nästisti. Ohjaaja antoi neuvoja johtajan / taluttajan rooliin ja opasti millä tavoin hevosta tulisi houkutella. Perheet saivat itse päättää kuka aloitti mistäkin paikasta. Kaikki ryhmäläiset osallistuivat tehtävään.

Leikitään hevosta tehtävän jälkeen perheet hakivat avustajien avustuksella hevoset laitumelta. Jokainen perhe sai oman hevosen (Bunny, Kauski ja Candy). Ohjaaja kertoi seuraavan tehtävän idean. Avustajat olivat tehneet ratsastuskentälle perheitä varten tötsistä tehdyn radan, joka piti kiertää yksitellen taluttaen hevosta. Idea oli samanlainen kuin leikitään hevosta perhetehtävässä. Tarkoituksena oli houkutella hevonen seuraamaan itseään, ilman että hevosta vedetään. Ohjaaja ja avustajat näyttivät tehtävän esimerkillä, jonka jälkeen perheet ryhtyivät tekemään tehtävää. Yksi lapsista ei halunnut osallistua harjoitukseen.

Tehtävän jälkeen aikuiset ohjattiin kahvittelemaan ja lapset kolmeen ryhmään. Lapset saivat vapaaehtoisesti osallistua ryhmittäin kolmelle eri pisteelle, joita olivat frisbeen heitto, talusratsastus ja trampoliinilla hyppiminen. Jokaisella pisteellä sai viettää aikaa 5 minuuttia, jonka jälkeen pistettä vaihdettiin. Ohjaaja määräsi jokaisella pisteellä aloittavan ryhmän. Lasten ollessa pisteillä, aikuiset keskustelivat edelliskerralla saadusta kotitehtävästä. Ohjaaja painotti että kaikki ryhmään osallistuvat ovat vaitiolovelvollisia ja jokainen sai kertoa omista kokemuksistaan halutessaan. Keskustelua käytiin omista rajoista ja kuinka yksilöllisiä ne jokaisella ihmisellä ovat. Ohjaaja kertasi päivän tehtävän tarkoituksen, jossa kiinnitettiin huomiota siihen miten pyytää. Keskustelua käytiin tehtävistä heränneistä ajatuksista, mikä oli helppoa tai vaikeaa ja mikä paikka oli kullekin luontevin. Keskusteltiin hetkessä elämisen taidosta ja pohdittiin kuinka hevoset elävät tässä ja nyt. Ryhmäläiset puhuivat myös vanhemmuudesta ja vanhemman roolista johtajana sekä rajojen merkityksestä lapselle. Tämän jälkeen lapsia pyydettiin mehulle herkuttelemaan. Ohjaaja kysyi lapsilta kotitehtävästä ja he kertoivat vanhempien avustuksella millä tavoin olivat auttaneet kotitöissä. Ohjaaja kävi lasten kanssa läpi leikitään hevosta perhetehtävän kulun ja he saivat kertoa vuorollaan mikä oli helppoa tai vaikeaa ja mikä oli mieluisin paikka suorittaa tehtävää.

Tämän jälkeen ohjaaja antoi seuraavan kerran kotitehtävän, joka oli: ” Miettikää yhdessä ja kirjatkaa ylös KOLME sellaista asiaa teidän perheessä, joista aikuinen päättää ja kolme sellaista mistä lapsi saa päättää. Aikuinen esimerkiksi päättää milloin lapsi menee nukkumaan, mutta lapsi saa päättää mikä kirja luetaan iltasaduksi (tai mitä kirjaa haluaa lueskella ennen nukkumaan menoa) tai aikuinen päättää, ettei lapsi saa kiivetä talon katolle mutta lapsi voi päät-

tää mitä muuta leikkiä pihalla leikkii. Mieltikää myös miksi aikuinen päättää tietyistä asioista? Esimerkeissä nukkumaan menossahan on kyse lapsen hyvinvoinnista ja se on aikuisen vastuulla. Katolle kiipeäminen taas on vaarallista ja aikuisen vastuulla on pitää huolta, että lapsella on turvallista jne.”(Peltonen 2013c). Päivän lopuksi ohjaaja kiitti ryhmäläisiä osallistumisesta ryhmäkertaan ja muistutti seuraavan ryhmäkerran ajankohdasta.

7.4 Kolmas ryhmätapaaminen

Ryhmä kokoontui kolmannen kerran 22.8.2013 Vaarantilan tallilla. Ryhmätapaamiseen osallistui perhe (A), josta paikalla oli 10-vuotias tyttö ja hänen äiti sekä perhe (B), josta paikalla oli 10-vuotias tyttö, hänen 8-vuotias veli ja heidän äiti ja isä. Perhe (C) ilmoitti, ettei pääse osallistumaan kolmanteen ryhmätapaamiseen. Lisäksi ryhmätapaamisessa olivat ohjaajat Anne Peltonen ja Ulla Hukka. Avustajia ei osallistunut ryhmätapaamiseen.

Ryhmätapaaminen aloitettiin yhteisellä kahvittelulla ulkona. Ohjaajat kyselivät perheiden kesälomista ja ohjaaja Peltonen kertoi päivän ohjelmasta. Hän esitteli päivän tehtävässä käytettävät Diana Cooperin Yksisarviset kortit. Tehtävän tarkoituksena oli, että perheryhmissä jokainen yksilö sai ottaa pakasta kortin, jonka he kävivät keskenään läpi ja heidän tuli yhteisesti päättää ottavatko he mukaan tehtävään yhden vai useamman kortin. Heidän tehtävänä oli hevosen avulla tehdä näkyväksi se mitä kortissa on. Ohjaaja Peltonen sanoi, että tehtävän anto on epämääräinen, sillä hän halusi perheiden käyttävän mielikuvitusta sen tekoon. Hän myös korosti, että tehtävän tekoon ei ole oikeaa tai väärää tapaa, eikä siinä voi epäonnistua. Tehtävän tarkoituksena on tehdä yhdessä perheenä.

Kortit jaettiin ikäjärjestyksessä ja nuorin sai ottaa ensimmäiseksi. Tämän jälkeen perheet menivät keskenään suunnittelemaan tehtävää. Suunnitelmien valmistuttua perheet lähtivät ohjaajien kanssa hakemaan hevosia (Candy ja Polle) laitumelta ratsastuskentälle. Ryhmäläiset harjasivat hevosia ja alkoivat harjoitella tehtävää varten ohjaajien avustuksella. Harjoittelun aikana alkoi kuulua ukkosen jyrinää ja yksi perheistä ilmaisi pelostaan. Hevonen (Polle) käyttäytyi levottomasti eikä halunnut pysyä paikalla. Hevosta hoitanut perhe, joka pelkäsi ukkosta, alkoi pelätä myös hevosen käyttäytymistä. Ohjaaja Peltonen vei hevosen (Pollen) takaisin laitumelle ja perhe haki ohjaaja Hukan avustuksella tilalle toisen hevosen (Bunnyn).

Tehtävää harjoiteltaessa ukkonen vahvistui ja alkoi myös sataa vettä. Harjoittelu keskeytettiin ratsastuskentällä. Ryhmäläiset kokoontuivat sisälle tallirakennukseen ja ohjaajat veivät hevoset takaisin laitumelle. Ohjaajat neuvoivat ryhmäläisiä improvisoimaan tehtävän ilman hevosta ja näyttämään sen tallissa. Ohjaaja Peltonen pyysi perheitä kertomaan mitä he olivat ajatelleen tekevänsä, jos olisivat olleet ratsastuskentällä. Perheet kertoivat mitä heidän tarkoituksena oli tehdä ja näyttivät tehtävän vuorollaan. Yksi perhe sai kortit joissa oli toivo ja

lentäminen, toinen perhe sai kortit joissa oli sateenkaari ja siunaus. Kaikki ryhmäläiset osallistuivat tehtävään.

Tehtävän jälkeen ja sateen loputtua siirryttiin takaisin ulos herkuttelemaan. Herkuttelun yhteydessä käytiin läpi edelliskerran kotitehtävä. Perheet kertoivat asioita, joista aikuinen päättää ja joista lapsi saa päättää. Ohjaaja Peltonen kertasi päivän tehtävän ja kysyi perheiden ajatuksia tehtävän haasteellisuudesta.

Tämän jälkeen ohjaaja antoi seuraavan kerran kotitehtävän, joka oli: ”Jokaisessa perheessä on paljon hyvää ja moni asia ilahduttaa ja ”toimii”. Näitä on toisinaan vaikea muistaa kun on synkempiä päiviä tai epäonnea. Miettikää yhdessä mitkä asiat teillä on niitä, joista voitte perheenä ja perheessä olla ylpeitä ja tyytyväisiä? Mitkä asiat ilahduttavat? Mistä saa voimaa? Mitä tykkäätte tehdä yhdessä? Keksikää perheellenne voimalause: se voi olla sananlasku tai mainoksen iskulause tai jokin muu, itse keksitty, mutta sellainen joka sopii juuri teidän perheelle. Käydään niitä läpi toiseksi viimeisellä kerralla eli syyskuun 5.päivä! + tehtävä: mikä on teidän perheen ”teemalaulu?”” (Peltonen 2013c). Kotitehtävänannon jälkeen ohjaajat muistuttivat seuraavan ryhmäkerran ajankohdasta ja kiittivät ryhmäläisiä osallistumisesta päivään.

7.5 Neljäs ryhmätapaaminen

Ryhmä kokoontui neljännen kerran 5.9.2013 Vaarantilan tallilla. Ryhmätapaamiseen osallistui perhe (B), josta paikalla oli 10-vuotias tyttö, hänen 8-vuotias veli ja heidän äiti ja isä. Perhe (A) ja perhe (C) ilmoittivat, etteivät pääse osallistumaan neljänteen ryhmätapaamiseen. Lisäksi ryhmätapaamisessa olivat ohjaajat Anne Peltonen ja Ulla Hukka sekä yksi avustaja.

Ohjaajat aloittivat ryhmätoiminnan kertomalla ketkä ryhmätapaamiseen osallistuvat ja käymällä läpi päivän ohjelman. Tarkoituksena oli lähteä lyhyelle maastoretkelle hevosten kanssa siten, että jokainen saisi oman hevosen ratsastettavaksi. Yksi aikuisista ja yksi lapsista ilmoitti, ettei halua ratsastaa, joten he saivat koirat talutettaviksi. Ryhmätoiminta aloitettiin hakemalla hevoset (Ruska ja Kauski) laitumelta. Hevoset viestiin talliin, jossa ryhmäläiset harjasivat, puhdistivat kaviot ja laittoivat hevoset valmiiksi ratsastusta varten ohjaajien avustuksella. Hevosille laitettiin satulahuopa ja terapiakahva. Aikuinen ja lapsi, jotka eivät halunneet osallistua ratsastamiseen, eivät myöskään halunneet osallistua hevosten hoitoon. He kantoivat vettä hevosille avustajan opastuksella ja seurasivat muiden tekemisiä.

Hevoset tuotiin ratsastuskentälle, jossa ohjaajat avustivat ryhmäläiset hevosten selkään ja avustaja haki koirat talutusta varten. Ohjaajat taluttivat hevosia ja aikuinen ja lapsi ratsastivat koko maastoretken ajan. Ohjaajat antoivat ohjeeksi rentoutua, hengittää ja vain nauttia

hevosen selässä olemisesta. Yksi ryhmäläisistä halusi kokeilla ravia muutamaan otteeseen maastoretken aikana. Kaikki ryhmäläiset osallistuivat tehtävään.

Maastoretken jälkeen ohjaajat veivät hevoset takaisin laitumelle ja avustaja koirat takaisin kotirakennukseen. Ryhmäläiset ohjattiin mehulle ja kahville. Lapset saivat mennä hyppimään trampoliinilla. Ohjaajat kyselivät tehtävästä heränneistä ajatuksista ja ryhmäläiset kertoivat tuntemuksistaan. Ohjaajat ja aikuiset keskustelivat kesälomista sekä tämän päivän työtilanteesta. Ohjaajat ja ryhmäläiset sopivat, että viime kerran kotitehtävä käydään läpi viimeisellä kerralla. Ohjaajat kertoivat seuraavan ja viimeisen kerran kotitehtävän, jossa perheen pitäisi miettiä mitä toiveita heillä viimeiselle kerralle olisi ja mitä he haluaisivat viimeisellä kerralla tehdä. Tarkoituksena oli, että perheet laittaisivat etukäteen sähköpostilla viimeisen kerran toiveet ja ohjaajat pyrkisivät toteuttamaan toiveet mahdollisuuksien mukaan ja koamaan niistä viimeisen kerran sisällön.

7.6 Viides ryhmätapaaminen

Ryhmä kokoontui viidennen ja viimeisen kerran 19.9.2013 Vaarantilan tallilla. Ryhmätapaamiseen osallistui perhe (B), josta paikalla oli 10-vuotias tyttö, hänen 8-vuotias veli ja heidän äiti. Perhe (A) ja perhe (C) ilmoittivat, etteivät pääse osallistumaan viimeiseen ryhmätapaamiseen. Lisäksi ryhmätapaamisessa oli ohjaaja Anne Peltonen. Ohjaaja Ulla Hukka ei osallistunut ryhmätapaamiseen.

Ennen ryhmäkertaa, perhe (B) oli laittanut sähköpostilla heidän toiveitaan viimeisen kerran ohjelmasta. Toivomuksina oli hevosten kanssa toimimista ja keskustelua. Ryhmätoiminta aloitettiin kokoontumalla tallirakennukseen, jossa ohjaaja kertoi ketkä viimeiseen ryhmäkertaan osallistuvat ja mikä on ryhmäkerran ohjelmana. Ohjaaja kertoi ensimmäisestä tehtävästä ja jakoi osallistujat aikuinen + lapsi pareiksi. Ohjaaja toimi yhden lapsen parina. Ohjelma aloitettiin harjaamalla hevosia (Candy ja Kauski) pareittain. Hevosille laitettiin riimut ja ne talutettiin ratsastuskentälle. Ennen tehtävän aloitusta, ohjaaja opasti miten riimunarusta pidetään turvallisesti kiinni.

Ratsastuskentällä aloitettiin tehtävä, jonka tarkoituksena oli kiertää ratsastuskentälle rakennettu rata vuorotellen siten, että lapsi tekee ja aikuinen avustaa. Hevonen oli mukana kaikessa. Rataan oli rakennettu erilaisia pisteitä, joissa oli omat tehtävät. Yhtenä pisteenä oli taluttaa hevosta pujotellen tötsistä tehdyn radan. Toisena pisteenä oli taluttaa hevonen tötsien väliin, jossa lapsen tuli heittää minirenkaita tolppiin. Heiton jälkeen, renkaat piti kerätä hevosen kanssa ja tuoda takaisin aloituspisteelle seuraavaa paria varten. Kolmantena tehtävänä oli taluttaa hevosta samalla kun työntää lasten kottikärryjä tötsistä tehdyn radan ympäri. Kottikärryissä oli vedellä täytetty ämpäri, ja se piti pitää suorassa niin, ettei se kaadu. Vii-

meisessä pisteessä oli pomppupallo, jonka päällä piti pomppia tötsästä tehdyn radan ympäri, taluttaen hevosta. Ohjaaja opasti, että rata tehdään kaksi kertaa läpi, ensimmäinen kierros on harjoitus ja toinen varsinainen kierros. Kierrosten välissä parit vaihtaisivat hevosia. Ryhmäläisten mentyä radan kerran läpi, ohjaaja sanoi että lapset voivat valita kaksi pistettä jonka haluavat vielä suorittaa. Ensin lapset valitsivat kaksi pistettä, mutta ilmoittivatkin haluavansa mennä kaikki pisteet läpi. Ohjaaja suostui siihen. Kaikki ryhmäläiset osallistuivat tehtävään.

Tehtävän suorittamisen jälkeen hevosten kanssa mentiin niiden karsinoihin. Ohjaaja himmensi tallirakennuksen valoja ja aloitti tarinatuokion. Tarinatuokiossa ryhmäläisten tuli vain olla lähellä hevosta, silittää tai pitää kiinni ja kuunnella kun ohjaaja kertoi tarinaa. Ohjaaja kertoi tarinan villihevoslaumasta, johon kuului muun muassa johtajaemo ja ori sekä varsa. Tarinan villihevoslauma eli kauniissa laaksossa, mutta he kohtasivat vaaroja eläessään siellä. Samassa laaksossa asui myös puuma, joka yritti hyökätä laumaa vastaan. Lauma kuitenkin selvisi siitä, sillä heillä oli niin hyvä työnjako laumassa.

Tarinatuokion jälkeen tallirakennuksen lattialle levitettiin viltti, jossa herkuteltiin ja juteltiin tarinasta ja tehtävästä. Lapset saivat mennä hyppimään trampoliinilla ja aikuiset keskustelivat vanhemmuuden haasteista. Lopuksi ohjaaja kiitti osallistumisesta ryhmään ja sopi jatko-suunnitelmista.

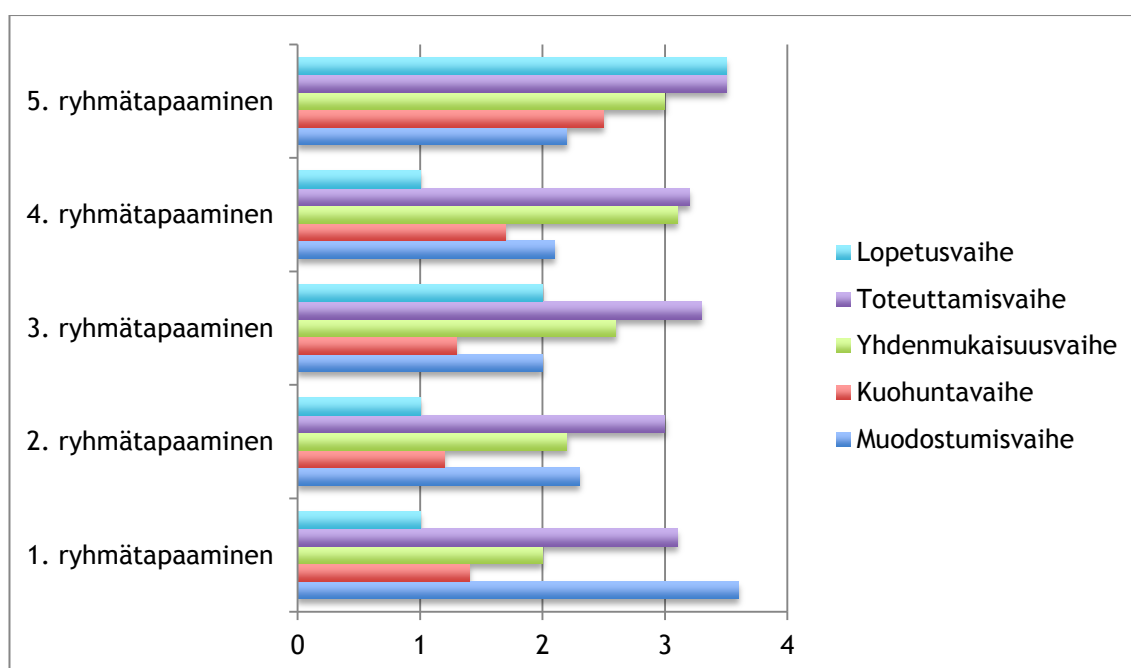
8 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksessa havainnoitiin perheryhmän toimintaa viiden tapaamisen ajan. Tapaamiset kestivät kaksi tuntia. Aineiston analyysin tulokset muodostuivat ryhmän kehitysvaiheista ja ryhmäprosessissa käytettyjen hevosten roolista. Tuloksissa käsitellään havainnointiaineistoja, joita kerättiin videodokumentoinnilla, havainnointilomakkeella sekä havainnointimuistiinpanoilla. Vaikka analyysi on aineistolähtöistä, sisältyi tutkimukseen myös teorialähtöistä tulkintaa.

8.1 Ryhmän kehitysvaiheet

Ryhmän kehittymisen analysointi perustui havainnoiteihin, joita tehtiin ryhmäprosessin aikana. Ryhmän kehittymisen arvioinnin tueksi tehtiin etukäteen havainnointilomake (liite 1), johon jaoteltiin valmiiksi erilaisia havainnointiyksiköitä. Havainnointiyksiköt pohjautuvat Tuckmanin malliin ryhmän vaiheittaisesta kehittymisestä. Tuckmanin malli valittiin siksi, että se on uskottava ja siitä on muodostunut varsin yleisesti hyväksyttävä perusta ryhmän kehittymisen tarkastelulle. (Kopakkala 2011, 49.)

Kuviossa (1) on nähtävissä havainnointilomakkeen (liite 1) pohjalta tehty ryhmän kehittymisen kuvaus. Havainnointilomake sisälsi 20 erilaista havainnointiyksikköä, jotka luokiteltiin viiteen eri luokkaan edellä mainitun Tuckmanin teoriaan pohjautuen: (1) muodostumisvaihe, (2) kuohuntavaihe, (3) yhdenmukaisuusvaihe, (4) toteuttamisvaihe ja (5) lopetusvaihe. Havainnointilomakkeessa havaintojani arvioitiin siten, että 1 tarkoittaa että kyseistä asiaa ei esiinny ollenkaan ja 5 tarkoittaa että kyseistä asiaa esiintyy hyvin paljon. Arvoista laskettiin keskiarvot, jotka toimivat luokkien arvoina. Kuviossa näkyy ryhmätapaamiset ja luokkien arvot. Niiden avulla verrattiin ryhmätapaamisissa esiintyviä kehitysvaiheita toisiinsa.

Kuvio 1: Ryhmätapaamiset kehitysvaiheiden mukaan

Ensimmäinen ryhmätapaaminen

Ensimmäisessä ryhmätapaamisessa kyseessä oli uusi alkava ryhmä. Ryhmän sisällä olevat alaryhmät eli perheet olivat vieraita toisilleen. Ryhmän ilmapiiri oli odottava ja jännittynyt. Ryhmäläisten käytös oli varovaista ja myönteisen muodollista. Ryhmäläiset olivat enemmän tarkkailijoiden roolissa kuin aktiivisesti äänessä. Lapset olivat hieman varautuneempia kuin aikuiset. Kommunikaatiota tapahtui ainoastaan perheiden sisällä ja perheiden aikuisten välillä sekä ohjaajille. Ryhmän riippuvuus ohjaajasta korostui. Ohjaajilta odotettiin ohjeita ja neuvoja. Perheet pyrkivät toimimaan ryhmässä tavoitteen mukaisesti ja toimimaan yhteisvastuullisesti. Ohjaajan vastustaminen näkyi aluksi haluttomuutena osallistua annettuun tehtävään. Lopulta tehtävän tekoon kuitenkin osallistuttiin. Ohjaajaa kuunneltiin ja toteltiin hyvin. Ensimmäisessä ryhmätapaamisessa korostui muodostumisvaiheelle tyypilliset piirteet, mutta jonkin verran oli nähtävissä myös toteuttamisvaiheelle tyypillisiä toimintaa. Sen sijaan kuohuntavaiheelle ja yhdenmukaisuusvaiheelle tyypillisiä piirteitä ryhmässä ilmeni hyvin vähän.

Toinen ryhmätapaaminen

Toisessa ryhmätapaamisessa yksi perheistä osallistui ensimmäistä kertaa. Ryhmäläiset olivat osittain vieraita toisilleen ja ilmapiirissä oli jännitystä. Ilmapiiri oli muodollisen myönteinen ja kommunikointi varovaista. Ohjaajan kysyessä vastattiin, mutta omia mielipiteitä tai ajatuksia ei tuotu oma-aloitteisesti esiin. Ryhmätehtävissä perheet toimivat yhteisvastuullisesti ja ryhmässä alkoi näkyä osittain ryhmähengen esiintymistä. Lapset kommunikoivat myös keskenään ja muodostivat omia alaryhmiä tehtävän tekoa varten. Ohjaajan odotettiin antavan ohjeita ja riippuvuus ohjaajasta korostui. Toisessa ryhmätapaamisessa näkyi vahvimmin toteuttamisvaihe, mutta jonkin verran oli nähtävissä myös muodostumisvaiheelle ja yhdenmukaisuusvaiheelle tyypillisiä piirteitä. Kuohuntavaiheelle tyypillistä kuohuntaa ei ryhmätapaamisessa juurikaan ilmennyt.

Kolmas ryhmätapaaminen

Kolmannessa ryhmätapaamisessa ryhmän ilmapiiri oli vapautunut ja rento. Riippuvuus ohjaajasta oli vähentynyt. Ryhmäläiset olivat omatoimisempia, ilmapiiri myönteistä ja tehtävien yhteisvastuullinen tekeminen korostui. Ryhmä ilmaisi tyytyväisyyttään, eikä käytös ollut enää muodollisen jäykkää. Mielipiteitä, omia kokemuksia ja näkemyksiä tuotiin esiin. Täten esiintyi myös yksilöiden pyrkimystä tulla esiin. Ryhmä toimi tavoitteellisesti ja ryhmähenki alkoi muodostua. Tunteiden ailahtelevuutta näkyi hieman. Sääntöjä ja normeja alkoi pikkuhiljaa muodostua. Kolmannessa ryhmätapaamisessa näkyi vahvimmin toteuttamisvaihe ja yhdenmukaisuusvaihe. Sen sijaan muodostumisvaiheelle ja kuohuntavaiheelle tyypillistä käyttäytymistä esiintyi hyvin vähän.

Neljäs ryhmätapaaminen

Neljänteen ryhmätapaamiseen osallistui ainoastaan yksi perhe. Ilmapiiri oli hyvin myönteinen. Ryhmähenki oli hyvä ja ryhmässä oli selkeää yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tehtävät tehtiin tavoitteellisesti ja yhteisvastuullisesti. Kommunikointi oli avointa ja ilmapiiri vapautunut. Omia mielipiteitä tuotiin esiin. Ryhmässä oli hyvin paljon tyytyväisyyden tunteiden ilmaismista, mikä näkyi ilona ja nauruna. Ryhmä oli omatoimisempi, eikä riippuvuus ohjaajista korostunut. Neljännessä ryhmätapaamisessa näkyi vahvimmin toteuttamisvaiheen ja yhdenmukaisuusvaiheen piirteet. Ryhmässä alkoi näkyä myös lopetusvaiheelle ja kuohuntavaiheelle tyypillisiä piirteitä. Sen sijaan muodostumisvaiheelle tyypillisiä käyttäytymistä ei esiintynyt.

Viides ryhmätapaaminen

Viidenteen ja viimeiseen ryhmätapaamiseen osallistui ainoastaan yksi perhe. Ryhmässä oli riippuvuutta ohjaajasta. Ilmapiiri oli myönteinen. Mielipiteitä tuotiin oma-aloitteisesti esiin, eikä käytös ollut niin muodollista. Ryhmähenki ja yhteenkuuluvuuden tunne oli hyvä ja tehtäviä tehtiin yhteisvastuullisesti. Ryhmässä oli nähtävillä tunteiden ailahtelevuutta, konflikteja

ja ristiriitoja. Tyytyväisyyden, mutta myös pettymyksen tunteita ilmaistiin paljon. Viimeisessä ryhmätapaamisessa ryhmä päätti toimintansa. Viidennessä ja viimeisessä ryhmätapaamisessa esiintyi vahvimmin toteuttamisvaiheelle ja lopetusvaiheelle tyypillisiä piirteitä. Ryhmässä esiintyi myös yhdenmukaisuusvaiheen ja kuohuntavaiheen elementtejä, sekä jonkin verran muodostumisvaiheen piirteitä.

Eri ryhmätapaamisten kehitysvaiheiden keskiarvot vaihtelivat 1-3,6 välillä. Vaihteluväli oli täten enimmillään 2,6. Muodostumisvaihe näkyi ensimmäisellä tapaamisella vahvimmin, toisella tapaamisella se laski hieman ja kolmannella tapaamisella se oli alimmillaan. Neljännellä ja viimeisellä tapaamisella muodostumisvaiheen näyttäytyminen kasvoi hieman. Kuohuntavaihe näkyi vahvimmin viimeisellä tapaamisella ja silloinkin ainoastaan vähän. Ensimmäisellä, toisella, kolmannella ja neljännellä tapaamisella kuohuntavaihetta näkyi hyvin vähän. Yhdenmukaisuusvaihe näkyi vahvimmin neljännellä ryhmätapaamisella, kun taas viimeisellä tapaamisella sitä näkyi hieman vähemmän kuin neljännellä kerralla. Ensimmäisellä, toisella ja kolmannella ryhmätapaamisella yhdenmukaisuusvaihetta näkyi vähän. Toteuttamisvaihe näkyi vahvimmin viimeisellä ryhmätapaamisella. Ensimmäisellä, toisella, kolmannella ja neljännellä tapaamisella toteuttamisvaihetta näkyi tasaisesti melko paljon. Lopetusvaihe näkyi vahvimmin viimeisellä ryhmätapaamisella ja kolmannella ryhmätapaamisella näkyi vähän. Ensimmäisellä, toisella ja neljännellä ryhmätapaamisella lopetusvaihetta ei näkynyt ollenkaan.

8.2 Hevosten rooli ryhmäprosessissa

Analyysi hevosten roolista ryhmäprosessissa pohjautuu havaintoihin, joita tehtiin ryhmäprosessin aikana. Sitä mikä hevosten rooli oli ryhmäprosessissa pyrittiin tarkastelemaan tutkimala aineistosta niitä tilanteita, joissa hevoset olivat mukana tai niistä keskusteltiin. Aineiston analyysin pohjalta näyttäisi, että hevosilla oli ryhmäprosessissa kolme erilaista roolia: **toiminnallinen**, **vuorovaikutuksellinen** sekä **elämyksellinen rooli**. Roolit esiintyivät analyysin perusteella sekä erikseen, että päällekkäin. Samassa havainnoidussa tilanteessa saattoi siis toteutua niin toiminnallisuutta, vuorovaikutusta kuin elämyksellisyyttäkin ryhmän jäsenten toimiessa hevosten kanssa. Osa alla olevista sitaateista on peräisin havainnointimuistiinpanoista. Aineistosta löytyy myös kohtia, joissa käytettiin ohjaajien tai havainnoitavien omia kommentteja. Sitaattien perään on merkitty lähde sen mukaan, keneltä sitaatti oli peräisin. Muistiinpano tarkoittaa tutkijan havainnointimuistiinpanoja. Termit ohjaaja, lapsi ja vanhempi kuvastavat keneltä kommentti on peräisin.

Yksi hevosten rooleista ryhmäprosessissa oli **toiminnallinen rooli**. Toiminnallisuus yhdessä hevosten kanssa nousi havainnoissa esiin jokaisella ryhmäkerralla. Toiminnallisuudella tarkoitetaan hevosen hoitotoimenpiteitä kuten hevosen harjausta, kavioiden putsausta sekä varusteiden laittamista. Toiminnallisuuteen kuului myös hevosen taluttaminen ja talutusratsastus.

Havainnoinneista nousi esiin, että lähes jokaisella ryhmäkerralla hevostoiminta aloitettiin ha-
kemalla hevoset laitumelta. Lapset saivat usein taluttaa hevoset ohjaajien, avustajien tai
vanhempiensa avustuksella laitumelta ratsastuskentälle tai talliin. Hevosia talutettiin myös
eri ryhmäkertojen tehtävissä. Tehtävissä joko lapsi tai aikuinen talutti hevosta.

*”Käydään eka hakee toi Ruska. ... Haluatko x laittaa riimun Ruskalle. Voit vä-
hän pyytää sitä nostaa päätä. ... Sit voidaan kävellä yhdessä Pollen luo.” (oh-
jaaja)*

*”Hakisitko sä x perheen kanssa ja hakisitte Bunnyn. Ottaisitko sä x perheen ja
hakisitte Kauskin ja hakisitko sä x perheen kanssa Candy.” (ohjaaja)*

Havainnoista nousi esiin hevosten harjaaminen. Hevosia harjattiin lähes jokaisella kerralla
ennen ryhmätehtävien aloittamista. Ohjaajat ja avustajat opastivat lapsia ja aikuisia hevosen
harjaamiseen. Lapsille kerrottiin miten hevosia harjataan ja kuinka hevosten hoidon yhtey-
dessä tulisi aina tarkistaa hevonen läpi mahdollisilta haavoilta ja kipeiltä kohdilta. Ohjaaja
kertoi että hevonen ilmaisee kivun esimerkiksi nostamalla kipeää jalkaa kun siihen koskee.
Ohjaaja opasti myös kuinka hevosen harjaa harjataan samaan tapaan kuin omiakin hiuksia
pitää harjata, ettei tule takkuja.

*”Kun aletaan harjaamaan hevosta, aloitetaan aina samasta kohtaa, täältä yl-
häältä korvien vierestä. ... ja sit kun harjataan voidaan tutkia hevosta. ... Sa-
malla kun harjataan ja hoidetaan hevosia kokeillaan et niillä on kaikki hyvin.
Et niillä ei ole mitään haavoja tai ne ei ole kipeitä. Hevoset kyllä kertoo. ... sit
samalla voi perehtyä miksi sitä sattuu ja sit auttaa sitä.” (ohjaaja)*

*”Se on sama juttu ku omat hiukset, et tarvii harjata ne silleen et niissä ei ole
takkuja.” (ohjaaja)*

Havainnoinneista nousi pääosin myönteistä ja innostunutta asennetta hevosen hoitamisen.
Lapset kuuntelivat ohjeita kärsivällisesti ja ryhtyivät reippaasti harjaamaan hevosia. Myös
aikuiset osallistuivat hevosten hoitoon.

*”Lapset kuuntelivat tarkasti ohjaajan ohjeita harjaamisesta ja kavioiden put-
saamisesta.” (muistiinpano)*

”Lapset harjasivat innostuneina hevosia.” (muistiinpano)

Ohjaajat opastivat ja näyttivät miten hevosten kavioita putsataan. Yksi aikuisista putsasi hevosen kaviot ensimmäistä kertaa ja oli iloinen opittuaan uuden taidon.

”Se on tommonen kova ja sieltä pitää kattoo ettei siellä ole mitään kiviä tai oksia tai mitään mikä satuttais sitä hevosta.” (ohjaaja)

”Seistään silleen et on selkä tuohon hevosen päähän päin. Käsi pitkin hevosen jalkaa. Ruska on sellainen automaatti. Se nostaakin jo melkein. Ei tarvii edes sanoo mitään. Sit mä vaihdan tässä vaiheessa kättä. Otan vasemmalla tästä kavion alta kiinni ja koukku näin päin käteen ja sit katsotaan et täällä ei ole mitään.” (ohjaaja)

”Mä en oo koskaan putsannut kavioita.” (aikuinen)

”Aikuinen putsasi kaviot ensimmäistä kertaa, oli iloinen kun oppi uuden taidon.” (muistiinpano)

Havainnoineista huomattiin toisaalta, että ryhmässä oli osittain myös varautunutta asennetta hevosen hoitamiseen ja ratsastamiseen. Osa ryhmäläisistä ilmoitti ryhmäkertojen aikana, ettei halunnut osallistua hevosen hoitamiseen tai ratsastamiseen.

”Ei, en mä haluu harjata.” (lapsi)

”Mä en ratsasta, en osaa.” (lapsi)

”Ei halunnut ratsastaa, kertoi selkensä olevan kipeä. Lapsikaan ei halunnut ratsastaa. Taluttivat koiria kun muut ratsastivat.” (muistiinpano)

Ryhmäkertojen aikana hevosten kanssa toimimiseen kuului talutusratsastusta ratsastuskentällä ja maastossa. Lapset ja aikuiset ratsastivat samalla kun joku perheen aikuisista, ohjaajista tai avustajista talutti hevosia. Talutusratsastuksessa ratsastajia muistutettiin hengittämään ja nojaamaan taaksepäin. Pääosin talutusratsastuksessa käveltiin, mutta havainnoista nousi esiin myös lapsen innostus ravaamiseen maastoretken aikana.

”Ratsastajat muistaa hengittää ja nojaa taaksepäin.” (ohjaaja)

”Lapsi halusi ravasi maastoretkellä ja oli iloinen kun ohjaaja teki pieniä ravi-pyrähdyksiä.” (muistiinpano)

Talutusratsastuksen jälkeen aikuinen halusi jäädä hevosen selkään ja oli hyvillään ratsastuksesta. Hän osoitti iloaan nauramalla ja silittäen hevosta. Hän arvuutteli jäisikö hevosen selkään, vai tulisiko alas. Ohjaajan kysyessä aikuiselta oliko kivaa, aikuinen silitti hevosta ja kertoi hymyssä suin pitäneensä maastoretkestä.

”Sit ku mä tuun alas täältä, vai jäänkä mä tänne. Naurua.” (aikuinen)

” Oli, oli. Vähän hirvitti se maastossa epätasaisuus, mut yllättävän hyvin. ... Sit oli se tunne et jotenkin painaa tai jotain, ku se liikehti niin paljon. Et onks täs jotenkin ite pahasti. Mut ei se. ... Tuunko mä pois täältä et säkin pääset rentoutumaan.” (aikuinen)

Hevosten toinen rooli ryhmäprosessissa oli **vuorovaikutuksellinen rooli**. Jokaisella ryhmäkeralla hevosta käytettiin ryhmäprosessissa ryhmän vuorovaikutuksessa. Tällä tarkoitetaan sitä, että hevosen kanssa tekemisellä, esimerkiksi sillä, että ryhmä yhdessä hoiti hevosta, pyrittiin saamaan aikaan vuorovaikutusta ryhmän jäsenten välille. Lisäksi ryhmän jäsenet olivat vuorovaikutuksessa myös hevosen kanssa, jolloin hevonen oli ikään kuin ryhmän ylimääräinen jäsen. Havainnointieni mukaan hevonen toimi vuorovaikutuksen välineenä tai opettajana ja ihmisillä oli hevosen kanssa myös keskinäistä vuorovaikutusta.

Hevosten roolista ryhmän keskinäisen vuorovaikutuksen kehittämisessä nousi esiin erityisesti perheille annetut tehtävät, joissa oli tarkoituksena yhdistää perhettä ja harjoitella keskinäistä vuorovaikutusta. Hevonen toimi vuorovaikutuksen välineenä koko ryhmän, perheiden ja ohjaajien välisessä vuorovaikutuksessa. Hevosten avulla harjoiteltiin muun muassa johtajuutta, jossa kiinnitettiin huomiota miten eri tavoilla pyydetessä saa erilaisia vastauksia. Hevosen avulla näytettiin miten reilu ja päämäärätietoinen johtaja johtaa. Tehtävässä eläydyttiin hevosen rooliin, jossa jokainen sai harjoitella erilaisia rooleja. Rooleja harjoiteltiin asettamalla eri rooleihin ja tutustumalla mikä rooli on itselle luontevin ja mieluisin. Näin hevonen toimi vuorovaikutuksen oppimisen välineenä.

”Ohjaaja veti yllättäen x ja kysyi miltä se tuntuu ja seurasitko x mielellään. X vastasi että vetäminen tuntui aika voimakkaalta ja ettei kovin mielellään seuraisi. Seuraavaksi ohjaaja havainnollisti eron sanomalla ensi hei ja ojentamalla kättä. Pitämällä kiinni lempeästi mutta topakasti ja sanomalla lähtisitkö, tulisitko. X ilmaisi että oli kivempi seurata. Esimerkki toimi apuna harjoituksessa jossa leikittiin hevosta ja kun perheet kokeilivat erilaisia rooleja. ” (muistiinpano)

”Yksi hevosista veti jatkuvasti syömään ruohoa kun perhe harjasi sitä ratsastuskentällä. Ohjaaja opasti perheelle miten olla jämäkkä ja päämäärätietoinen johtaja.” (muistiinpano)

Perheille annettiin myös tehtävä, jossa heille jaettiin omat Diana Cooperin hevuskortit ja heidän tuli hevosen avulla tehdä näkyväksi se mitä kortissa oli. Tehtävän tarkoituksena oli tehdä yhdessä perheenä. Perheiden tuli keskustella yhdessä ja käyttää mielikuvitusta tehtävän tekoon. Yksi perhe sai kortit joissa oli toivo ja lentäminen, jonka he havainnollistivat leikkihevosen selästä käsimerkein. Toinen perheistä sai kortit joissa oli sateenkaari ja siunaus, joista he kertoivat tarinan.

”Perhe esitti toivo ja lentäminen kortteja siten, että lapsi ratsasti leikkihevosen päällä ja aikuisen sanoessa toivo ja lentäminen, lapsi näytti kuviot käsiä käyttäen.” (muistiinpano)

”Sateenkaaren päässä on aina aarre ja aarre on hevosen selässä, eli pieni tyttö. Siunaus, eli piti miettiä hyviä asioita että ne lisääntyisi. Jos hevosta kohtelee hyvin, se on hyvä meille ja samoin jos me kohdellaan ihmisiä hyvin, niin sieltä saa hyvää palautetta.” (aikuinen)

Hevosilla oli ryhmäprosessissa rooli myös ryhmän jäsenten välisen vuorovaikutuksen stimuloimisessa siten, että tehtävät ja hevosen kanssa toimiminen herätti keskustelua. Havainnointiani nousi esiin tehtävien jälkeiset keskustelut, joissa keskusteltiin niissä heränneistä ajatuksista ja tunteista. Ohjaajat kysyivät jokaisella kerralla mikä tehtävässä oli helpointa ja mikä vaikeinta ja miltä tehtävän teko tuntui.

”Mikä oli vaikein noista ku äsken tehtiin ja mikä helpoin.” (ohjaaja)

” Helpoin oli kaikki. Pomppujuttu oli vaikein.” (lapsi)

”Pumppujuttu oli kaikista helpoin. Kottikärryjuttu oli vaikein.” (lapsi)

Havainnointien pohjalta tehdyn tulkinnan mukaan hevonen toimi myös vuorovaikutuksen opettajana erityisesti tunteiden ilmaisemisessa. Ryhmän jäsenillä oli mahdollisuus oppia hevosen vuorovaikutuksesta. Hevosten vuorovaikutus tapahtuu kehonkielellä. Hevonen näytti ja ohjaaja kertoi milloin se oli levollinen ja tyytyväinen. Ukkosen aikaan hevonen näytti myös levottomuutta.

”Niin ku huomaa, ni Polle tykkää tästä ku se seisoo ihan rauhassa paikallaan ja sit sillä alkaa pikku hiljaa pää laskea alas ku se rentoutuu. Siitä tuntuu mukavalta ku sen kanssa puuhaillaan. Tää tuntuu mukavalta ku sitä harjataan.” (ohjaaja)

”Hevonen ei halunnut pysyä paikoillaan. Perhe joka hoiti hevosta, kertoi pelkäävänsä ukkosta. Ohjaajat kertoivat, että hevoset ovat tottuneet ukkoseen. Silti hevonen alkoi käyttäytyä levottomasti, eikä pysynyt paikallaan.” (muistiinpano)

Hevoset toimivat myös tunteiden kohteina ja niiden mukana olo ryhmäprosessissa antoi ryhmien jäsenille rohkeutta ilmaista tunteitaan avoimesti.

”Yksi lapsista ilmaisi paha mieltään, koska ei saanut lempihevostaan hoidettavaksi. Hän osoitti mieltään sekä hevoselle että muille ryhmäläisille. Lapsi innostui tehtävän tekoon heti, kun hevosia vaihdettiin.” (muistiinpano)

Talliympäristöön kuului myös muita eläimiä kuin hevosia ja myös näillä eläimillä oli vuorovaiikutuksellinen rooli ryhmäprosessissa. Hevosten lisäksi myös koirat, kissat ja kani saivat osakseen ryhmäläisten huomiosta. Havainnointien aikana lapset ja aikuiset syöttivät kania ja silittivät koiraa ja kissoja. Kissat kehräsivät, puskiivat ja antautuivat rapsutukselle. Välillä ne tulivat syliin ja lähtivät seuraamaan kun hevosia haettiin laitumelta. Hevosille ja muille eläimille puhuttiin ja niitä kehuittiin ja kiitettiin. Ohjaajat opastivat kehumaan ja kiittämään hevosta jokaisen tehtävän suorittamisen jälkeen. Kehuminen oli tärkeä osa hevosen kanssa toimimisessa.

”Lapset halusivat syöttää kania ja hakivat tällä voikukanlehtiä. Kissa kävi moikkaamassa kaikkia lapsia ja alkoi kehrätä kun lapset silittivät sitä.” (muistiinpano)

”Sit voi kehuta ja aina kiitetään hyvästä työstä.” (ohjaaja)

”Ohjaajat neuvoivat kehumaan ja kiittämään hevosia. Hevosia silitettiin ja taputettiin.” (muistiinpano)

”Kiitos hyvästä kyydistä.” (aikuinen)

Hevosten kolmas rooli oli **elämyksellinen rooli**. Jokaisella ryhmäkerralla havainnoistani näkyi hevosten ja talliympäristön tuottama elämyksellisyys. Elämyksellisyys ilmeni yksilön tunne-

elämän kokemuksista, onnistumisen ja oppimisen kokemuksista, tapahtumista sekä näiden tuottamista reaktioista. Elämykset olivat subjektiivisia kokemuksia, jokaiselle vähän eri asiat tuottivat elämyksiä.

Kokemus ensi kertaa ratsastamisesta, jossa pelon voittaminen ja rohkeus sekä uuden oppiminen ja onnistuminen vie lasta eteenpäin ja tuottaa elämyksellisen kokemuksen. Lapsi joka ei usein halunnut osallistua hevosen hoitoon tai ratsastamiseen, ei ollut koskaan ratsastanut. Katseltuaan ikätovereiden ratsastamista hän ilmoitti että haluaakin ratsastaa. Hän ratsasti koko ratsastuskentälle tehdyn radan läpi.

”Lapsi joka ei yleensä halunnut hoitaa hevosta ja ilmoitti ettei halua ratsastaa, muuttikin mielensä kun katsoi muiden ratsastamista. Äiti kertoi lapsen olleen kerran aiemmin hevosen selässä, mutta oli halunnut sieltä heti pois. Äiti hämmästeli kun lapsi uskalsikin ratsastaa koko radan läpi. Lapsi oli selvästi mielissään kokemuksesta.” (muistiinpano)

Joillekin elämys oli talliympäristö itsessään, toisille hevosten ja muiden eläinten läsnäolo ja niiden kanssa toimiminen. Ryhmätoiminta toteutettiin talliympäristössä, johon kuului hevosten lisäksi myös muita eläimiä. Toiset innostuivat enemmän hevostista, joillekin talliympäristön muut eläimet tuottivat elämyksiä. Yksi lapsista koki tallirakennuksessa asuvat pääskysset mielenkiintoiseksi. Hän tarkkaili pääskysten pesässä olevia pääskysenpoikasia ja kuunteli niiden piiperrystä. Ennen kotiinlähtöä hän halusi näyttää vanhemmilleen pesän.

”Lapsi kiinnitti huomiota pääskysiin ja seurasi tarkkaavaisesti niitä. Lapset kuuntelivat kun ohjaaja kertoi niiden asuneen tallissa jo kolmatta vuotta. Viime vuonna niitä oli asunut kuusi yhdessä pesässä. Lapsi halusi näyttää vanhemmilleen pesän.” (muistiinpano)

”Maastoratsastuksella juteltiin arjen asioista ja katseltiin maisemia. Osa ei halunnut ratsastaa, joten he taluttivat koiria. Aikuinen ja lapsi olivat rennosti hevosen selässä ja nauttivat ratsastamisesta. Lapsi halusi muutamaan otteeseen ravata hevosella.” (muistiinpano)

Havainnoista nousi esille myös ohjaajan kertoma tarina villihevosista. Tarinan kuunteleminen hevosen läheisyydessä ja hevosta silittäen toimi eräänlaisena elämyksenä. Tarina oli selvästi pidetty, sillä sitä kuunneltiin hiljaa ja tarkkaavaisesti. Myös tarinan jälkeen oli hetken hiljaisinta. Kysyttäessä lapsilta mitä he pitivät tarinasta, vastasi lapsi viipymättä pitäneensä tarinaa aika hyvänä.

”Kaikki kuuntelivat hiljaa ja keskittyneesti.” (muistiinpano)

”Keskittyi ja kuunteli tarinaa tarkkaavaisesti. Katsoi välillä ohjaajaa ja välillä hevosta. Välillä nyökytteli.” (muistiinpano)

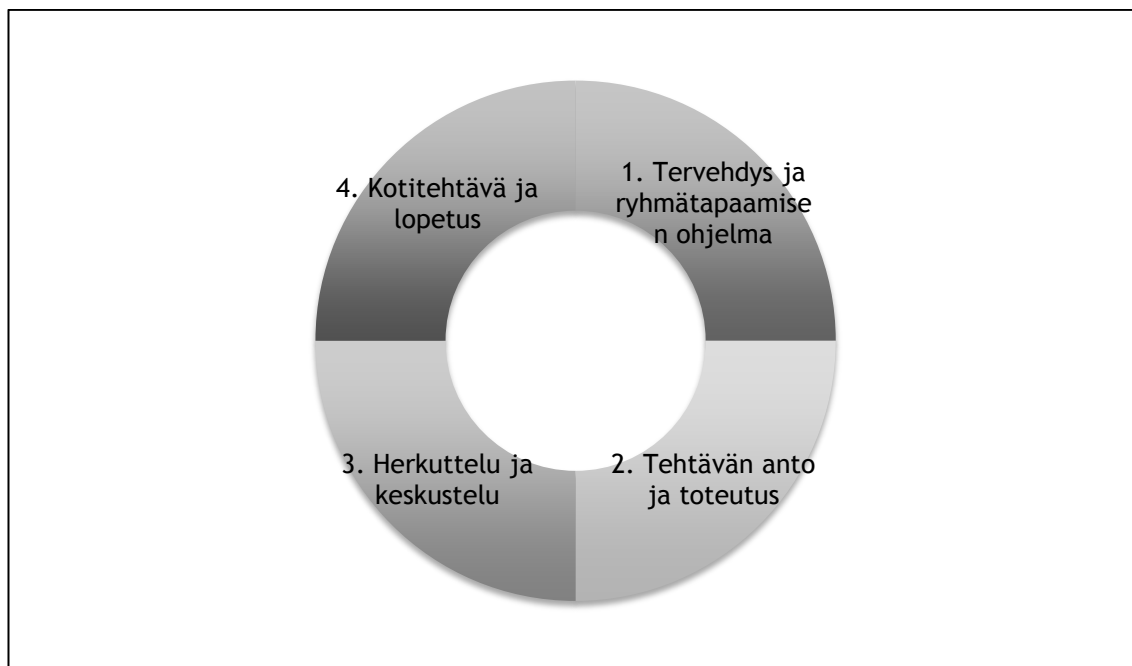
”Aika hyvä.” (lapsi)

9 Johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena oli tehdä Anne Peltosen ja Ulla Hukan perheille toteuttamasta ryhmätyöskentelystä toiminnankuvaus. Tavoitteena oli myös löytää vastauksia seuraaviin kysymyksiin: *1. Millaisten kehitysvaiheiden kautta ryhmä kulkee? 2. Millainen rooli hevosilla on ryhmäprosessissa?*

Tutkimuksen kohderyhmä koostui kolmesta perheestä, joissa kytkös ohjaajaan oli yksilöterapiassa käyvän lapsen kautta. Ryhmäprosessissa ei nostettu esiin kuka tai ketkä perheiden jäsenistä osallistuivat myös yksilöpsykoterapiaan. Vaikka ryhmäprosessiin osallistuminen ja lapsen käynti yksilöpsykoterapiassa olivat kytköksissä toisiinsa, ei lasta eikä hänen henkilökohtaisia haasteitaan tuotu erikseen prosessin keskiöön tai osallistujien tietoon. Ryhmäprosessissa keskiössä oli nimensä mukaisesti ryhmä, koska prosessi pohjautuu systeemiselle näkemykselle ja systeemisessä näkemyksessä muutokset ryhmässä eivät tapahdu yksilön lisääntyvästä itseyttämisestä, vaan systeemin ja sen ihmisten välisten kommunikaation muutoksista. Systeemisessä ajattelussa yksilö vaikuttaa ryhmään ja ryhmä vaikuttaa yksilöön. (Klemelä 2012, 169.)

Ryhmäprosessin aikana ryhmätapaamisten kulku noudatti usein samaa kaavaa. Ryhmätapaamisten alussa ryhmä kokoontui yhteen paikkaan, jossa ohjaaja esitteli ketkä ryhmätoimintaan osallistuivat ja kertoi ryhmätapaamisen ohjelman. Tämän jälkeen annettiin tehtävä, jota ryhmäläiset alkoivat toteuttaa usein alaryhmissä. Tehtävän teon jälkeen ryhmä kokoontui yhteiselle herkutteluhetkelle, jossa keskusteltiin muun muassa tehtävästä heränneistä ajatuksista. Tämän jälkeen ryhmälle kerrottiin suullisesti ja annettiin paperiversiona kotitehtävät seuraavaa ryhmäkertaa varten. Ryhmätapaamisten kulku on esitelty kuviossa 2.

Kuvio 2: Ryhmätapaamisten kulku

Opinnäytetyön yhtenä tutkimuskysymyksenä oli selvittää *millaisten kehitysvaiheiden kautta ryhmä kulkee?* Tutkimuksen tuloksista ryhmän kehittymisen osalta voidaan huomata, että ryhmä todella muuttui ja kehittyi sen aikana. Tuloksia tarkasteltaessa tulee esille, että ryhmä muuttui jokaisella ryhmätapaamisella ja niissä oli nähtävillä useampiakin kehitysvaiheita samanaikaisesti. Tuckmanin mallin mukaan jokaiseen vaiheeseen kuuluu siirtymä, jossa edellisen vaiheen toimintamallista siirrytään eteenpäin kohti seuraavaa kehitysvaihetta. Ryhmä etenee ja peruuttaa kehityksessään, se ei harppaa vaiheesta seuraavaan, vaan yleensä on havaittavissa usean kehitysvaiheen ilmiöitä yhtä aikaa. (Kopakkala 2009, 59.) Mielenkiintoista tuloksissa oli, että tässä ryhmässä näkyi jokainen vaihe, jokaisella tapaamisella, vaikkakin löyhästi, lukuun ottamatta lopetusvaihetta. Tuloksia tarkasteltaessa voidaan myös huomata, että kehitysvaiheet näyttäytyivät hyvin maltillisesti. Mitään kehitysvaihetta ei esiintynyt erityisen paljon.

Ryhmän muuttumiseen ja kehittymiseen saattoi vaikuttaa se, että ryhmän osallistujat sekä ohjaajien ja avustajien kokoonpano vaihtelivat ryhmätapaamisten aikana melko paljon. Yksi perheistä osallistui ainoastaan toiseen ryhmätapaamiseen, mikä voi selittää toisella ryhmäkerralla näkyvää muodostumisvaihetta. Syitä siihen, miksi osallistujat vähenivät loppua kohden ja miksi yksi perheistä ei osallistunut kuin yhteen ryhmätapaamiseen, voi olla useita. Selitystä sille voidaan hakea ryhmän lyhyellä kestolla ja liian harvoilla kokoontumiskerroilla, sillä ne ovat saattaneet lieventää ryhmän kiinteyttä ja sitoutuneisuutta. Syyt voivat olla niin moninaiset, että on mahdotonta tehdä luotettavia johtopäätöksiä syistä tämän tutkimuksen perusteella.

Ryhmän kehittymisen tuloksissa yksi mielenkiintoinen huomio oli, että ryhmässä esiintyi kuohuntaa yleisesti ottaen hyvin vähän. Kuohuntavaihe ei esiintynyt Tuckmanin mallin mukaisena, vaan epäsuorana passiivisuutena ja kritiikkinä. Ryhmä muodostui perheistä, joissa perheenjäsenet luonnollisesti tunsivat toisensa. Ryhmän ryhmäprosessin tarkoitus liittyi perheen voimavarojen lisäämiseen, kehittämällä perheen vuorovaikutusta. Kuohuntaa esiintyi eniten kahdella viimeisellä ryhmäkerralla ja se kasvoi joka kerta loppua kohden. Yksi selittävä tekijä saattaisi olla se, että perheiden osallistuminen ryhmätapaamisiin väheni loppua kohden, jolloin kahteen viimeiseen ryhmätapaamiseen ei osallistunut kuin yksi perhe ja tällöin ilmapiiri oli mahdollisesti vapautuneempaa kuohunnalle. Perherooleihin ei usein kuulu erityinen kuohuminen julkisilla paikoilla. Ristiriitojen ja pettymysten ilmaiseminen avoimesti edellyttää vapaaehtoisuutta sekä riittävää turvallisuutta, joka muodostuu keskinäisen tuntemisen ja ryhmän tarkoituksen myötä. Lyhytkestoisissa ryhmissä ei avoin ja rohkea ongelmien kohtaaminen ole useinkaan mahdollista. Ihmiset suojautuvat kiusallisilta ja ahdistavilta asioilta. Turvallisen ja avoimen ryhmäkulttuurin rakentaminen on yksi ohjaajien suurista haasteista. (Niemistö 2012, 165.)

Kun ryhmä lopettaa toimintansa, ryhmän jäsenet hyvästelevät toisensa. Tällöin tunteet voivat olla hyvinkin voimakkaita, usein surua ja haikeutta. (Niemistö 2012, 162.) Tässä ryhmässä ei juurikaan näkynyt lopetusvaiheelle tyypillistä ahdistusta ja epätoivoa. Yksi selitys tähän voi olla, että osa ryhmäläisistä jättäytyi ryhmästä pois kesken ryhmäprosessin ja siten he eivät osallistuneet viimeiseen ryhmäkertaan eivätkä näin ollen kokeneet lopettamishetkeä yhdessä muiden kanssa. Toinen selittävä tekijä voi liittyä siihen, että lasten yksilöpsykoterapia on tarkoitus jatkaa ryhmäprosessin jälkeen, eikä ryhmän jäsenet siten kokeneet eroavansa mistään.

Opinnäytetyön toisena tutkimuskysymyksenä oli selvittää *millainen rooli hevosilla on ryhmäprosessissa?* Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että hevosten rooli ryhmäprosessissa oli merkittävä. Jokaisella ryhmätapaamisella toiminta alkoi hevosten kanssa tekemisellä ja toteutettu toiminta keskittyi poikkeuksetta hevosten kanssa tekemisen ympärille. Silloin kun hevoset eivät olleet läsnä, keskustelut keskittyivät pitkälti niistä ja niiden kanssa tapahtuneista asioista puhumiseen. Hevosten kolmitahoinen rooli (elämyksellinen, toiminnallinen ja vuorovaikutuksellinen rooli) kuvaa hyvin, kuinka tiiviisti ja monipuolisesti niitä hyödynnettiin ryhmäprosessissa.

Hevosen elämyksellisessä roolissa korostui yksilön tunne-elämän kokemukset, onnistumisen ja oppimisen kokemukset, tapahtumat sekä näiden tuottamat reaktiot. Elämykset olivat yksilöllisiä. Joillekin pelkkä hevonen ja talliympäristö oli elämys, toisille elämyksiä tuotti muun muassa maastossa ratsastaminen. Anna-Kaisa Pitkäsen (2008, 27-39) mukaan hevonen toimii elämyksellisyyden lähteenä, sillä hevosen kanssa voi kokea luonnon kauneutta ja käyttää kaikkia

aisteja. Hevosen kanssa saamme itsetuntoa kohentavia onnistumisen elämyksiä ja joudumme käsittelemään pelon ja epävarmuuden tunteita. Tästä toimi hyvänä esimerkkinä lapsi, joka ei aluksi halunnut toimia hevosen kanssa, joka kuitenkin voitti pelkonsa ja sai onnistumisen kokemuksen suorittamalla tehtävän loppuun. Jokaiselle ryhmäprosessi oli itsessään uudenlainen kokemus ja elämys.

Hevosen toiminnallisuuden rooliin kuului hevosen hoitotoimenpiteet, taluttaminen ja talutusratsastus ja siinä näkyi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan elementtejä. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohtana on ihmisen ja hevosen vuorovaikutus sekä talliyhteisö, jossa toiminta tapahtuu. Toiminta hevosen kanssa on yhteisöllistä, kokonaisvaltaista ja osallistavaa. Hevosen avulla pyritään näyttämään asioiden tärkeys, josta oma hyvinvointi syntyy. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu yksilön kokemukseen ja sitä kautta oppimiseen ja asioiden oivaltamiseen. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2011.) Myös tämän tutkimuksen kohteena olleessa ryhmässä toiminnallisuus perustui yhdessä tekemiseen. Toiminnallisuuden avulla ihmisiä saatiin aktivoitua toimintaan, ohjeistamalla ja rohkaisemalla esimerkiksi hevosen harjaukseen tai talutukseen. Toimiessaan hevosten kanssa ryhmäläisillä oli mahdollisuus oppia minkälaisia asioita hevosen hoitoon kuuluu ja millaisista asioista hevosen hyvinvointi syntyy.

Hevosten vuorovaikutuksellisessa roolissa hevonen toimi vuorovaikutuksen välineenä, opettajana ja ihmisillä oli hevosen kanssa myös keskinäistä vuorovaikutusta. Yhteistyö hevosen kanssa kehittää ihmisen tunneälyä ja sosiaalista älyä. Vuorovaikutus hevosen kanssa voi auttaa tunnistamaan omia ja toisten tunteita, ratkomaan haastavia vuorovaikutustilanteita rakentavasti, käyttäytymään empaattisemmin sekä parantamaan omaa tunneilmaisua. (Pitkänen 2008, 93.) Tässä tutkimuksessa hevosilla pyrittiin lisäämään vuorovaikutusta ryhmän jäsenten välille muun muassa hoitamalla hevosta yhdessä ja herättämällä keskustelua hevosen kanssa toimimisesta syntyneistä ajatuksista ja tunteista.

Linda Kohanov on yksi tunnetuimmista hevosavusteisen kokemuksellisen oppimisen kehittäjistä. Hänen mukaansa työskentely hevosen kanssa voi opettaa ihmistä kohtaamaan omat tunteensa ja kehittämään vuorovaikutustaitoja. Keskittymällä hevosen herättämien tunnereaktioiden ja hevosen viestien tarkasteluun yhdessä koulutetun terapeutin tai ohjaajan kanssa, ihminen voi oppia tunnistamaan ja ilmaisemaan selkeämmin omia tunteitaan ja kehittyä vuorovaikutustaidoissaan. (Pitkänen 2008, 45-46.) Myös tämän tutkimuksen kohteena olevassa ryhmässä hevosten rooli näytti olevan ryhmän jäsenille tunteiden ilmaisun ja tulkitsemisen oppimisessa. Ryhmän jäsenillä oli mahdollisuus oppia hevosen vuorovaikutuksesta muun muassa tarkkailemalla hevosen kehonkieltä. Hevonen toimi ryhmäläisille myös tunteiden ilmaisun kohteena, muun muassa kiitollisuuden ja pettymyksen tunteiden ilmaisussa.

Tutkimusten mukaan ihmisen ja hevosen tunteiden välittymisestä on saatu selkeitä viitteitä siitä, että ratsastajan hermostuneisuus siirtyy hevoseen. Kiihtynyt sydämensyke ja stressihormonien erityys kiihdyttävät myös hevosta. (Pitkänen 2008, 95.) Tuloksissa kuvattu esimerkki perheestä, joka pelkäsi ukkosta ja jonka läheisyydessä oleva hevonen alkoi käyttäytyä levottomasti oli yksi esimerkki ja osoitus tämänkaltaisesta tunteensiirrosta.

Tämän tutkimuksen kohteena olevassa ryhmässä hevosten ja talliympäristön rooli oli merkittävä. Talliympäristö mahdollisti erilaisen maaperän perheen vuorovaikutukselle. Talliympäristö ja hevoset loivat hyvän pohjan yhteistyölle ja hevosten mukanaolo vapautti ryhmän vuorovaikutusta. Tuloksien perusteella hevoset ja muut eläimet auttoivat ryhmäläisiä toimimaan ennestään tuntemattomassa ryhmässä. Esimerkiksi lapset pystyivät hoitamaan ja harjaamaan hevosia vierekkäin ja aikuiset löysivät yhteistä keskustelun aihetta hevosten kanssa tehdyistä tehtävistä.

10 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää tutkimuksenteossa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tieteellisesti hyvään käytäntöön kuuluu muun muassa rehellisyys, huolellisuus, eettisesti kestävä tiedonhankinta ja avoimuus sekä se, että tutkimus on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti. Tutkimuksen lähtökohtana on aina ihmisarvon kunnioittaminen. Ihmisellä tulee olla mahdollisuus päättää, osallistuuko tutkimukseen vai ei. Tutkijan täytyy myös huomioida, että tutkittavat ymmärtävät tutkimuksen kulun ja mihin se liittyy. (Hirsjärvi & Remes 2009, 23-25.) Tutkittaville on kerrottava, mihin tarkoitukseen he tietojaan antaa. Tutkimuksen tarkoituksen ohella tulisi kertoa myös tutkimustulosten käyttämisestä. (Vilka 2005, 154.) Tässä tutkimuksessa pyrittiin hyvään tieteelliseen käytäntöön koko tutkimusprosessin aikana. Ihmisarvon kunnioittamisen tärkeyttä huomioitiin muun muassa ryhmäläisille etukäteen lähetetyssä saatekirjeessä, jonka mukana pyydettiin lupaa tutkimukselle. Saatekirjeessä ja tutkimusluvassa tiedotettiin mahdollisuudesta osallistua tutkimukseen, kerrottiin tutkimuksesta ja aineiston keruusta. Tutkimusluvassa tuli myös ilmi keneltä tutkimuksesta saa lisätietoja. Eri-tyistä tutkimuksessa oli kohderyhmänä olleet perheet, joissa oli mukana lapsia ja joiden osallistumisesta tutkimukseen päätti lapsen huoltaja/hoitajat. Kaikkien lasten huoltajia pyydettiin allekirjoittamaan tutkimuslupapaperi. Tutkimuksen aikana pyrittiin kunnioittamaan ihmisarvoa julkituomalla aineistot siten, että tutkittavien anonymiteetti säilyy. Anonymiteetin turvaaminen, tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, sekä tietojen luottamuksellisuuden suojaaminen toimivat opinnäytetyön kulmakivinä koko tutkimusprosessin ajan.

Kaikkien tutkimusten luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi arvioida. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisen vaiheissa. Aineiston tuottamisesta olisi kerrottava selvästi ja totuudenmukaisesti. Tulosten tulkinnassa olisi

kerrottava, millä perusteella tukija esittää tulkintoja ja mihin hän päätelmänsä perustaa. (Hirsjärvi & Remes 2009, 232-233.) Opinnäytetyön raportoinnissa pyrittiin luotettavuuden kohtamiseen ja läpinäkyvyyteen, jotta lukijalle selviää opinnäytetyöprosessin eteneminen. Vaikka tutkimus on työelämälähtöinen, pyrittiin koko tutkimusprosessin aikana puolueettomuuteen suhteessa tutkittaviin ja tutkimuksen tilaajiin. Tutkimustulosten luotettavuuteen pyrittiin tässä tutkimuksessa vaikuttamaan muun muassa käytettävillä tutkimusmenetelmillä ja aineistonkeruutavoilla. Videodokumentointi havainnointikeinona mahdollisti palaamisen tapahtuneeseen ja tarkentamaan havaintomerkitöjä. Ajan myötä tulkinnat tapahtuneesta saatetaan muistaa eri tavalla kuin sillä hetkellä. Videodokumentointi auttoi palaamaan siihen hetkeen ja ehkäisemään vaikutusta, jossa muistin varassa olevat tulkinnat olisivat päässeet vaikuttamaan lopputulokseen. Videodokumentointi ei kuitenkaan onnistunut jokaisella ryhmätapaamisella niin hyvin, kuin olisi ollut toivottavaa. Kolmannella ryhmätapaamisella videomateriaali oli valotuksen osalta palanut puhki, jonka vuoksi kuva näkyi rakeisena. Materiaali oli kuitenkin käyttökelpoista, sillä ääni kuului normaalisti, eikä sillä siten ollut niin suurta vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen. Havainnointi peilaten vahvaan teoriamalliin vaikuttavat myös osaltaan luotettavuuteen. Tulosten luotettavuutta olisi kuitenkin voinut parantaa se, että aineistoa olisi havainnoinut ja analysoinut useampi kuin yksi tutkija.

Tutkimuksen eettisyydessä ja luotettavuudessa on tuotava esille myös tutkimuksen alkuperäinen suunnitelma kyselylomakkeen toteuttamisesta ja perheiden palautteiden keräämisestä. Tutkimusprosessin aikana oli tarkoituksena, että ryhmäprosessin lopussa perheille olisi toteutettu kysely, jossa perheet olisivat voineet antaa palautetta ryhmäprosessista. Kyselylomake oli alun perin tarkoitus toteuttaa nimettömästi, yhtenä viimeisen ryhmäkerran tehtävänä, jolloin siihen vastaamiseen olisi varattu aikaa. Tarkoituksena oli että perheet olisivat voineet keskustella yhteisesti kysymyksistä ja sen jälkeen vastata kyselyyn niin, että jokaisen ääni tulisi kuuluviin. Viimeisen ryhmätapaamisen osallistujien vähäisyyden vuoksi, kyselylomake päätettiin toteuttaa sähköpostikyselynä. Kyselylomake lähetettiin sähköpostitse perheille 19.9.2013. Kyselylomakkeessa ohjeistettiin perhekohtaisesti ryhmävastauksiin, jossa heitä pyydettiin keskustelemaan yhdessä ennen kysymykseen vastaamista ja jonka jälkeen joku vanhemmista kirjaisi vastaukset lomakkeelle. Kyselylomake pyydettiin palauttamaan sähköpostitse tutkijalle mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 26.9.2013, jolloin kyselyihin vastaamiseen oli aikaa viikko. Viikon kuluessa yksi perheistä vastasi kyselyyn, mutta tiedosto oli suljettu siten, ettei tutkija päässyt avaamaan sitä. Perhettä pyydettiin kahteen kertaan lähettämään kyselylomake jossain muussa muodossa, mutta vastausta ei saatu. Myös kahdelle muulle perheelle lähetettiin uusi viesti, jossa annettiin lisää aikaa kyselyn palauttamiseen. Yhdeltä perheeltä saatiin vastaus. Koska alkuperäinen ajatus kyselylomakkeesta ja sen toteuttamisesta muuttui niin oleellisesti, ja koska käytännössä tuloksia varten saatiin ainoastaan yhden perheen vastaukset, päätettiin kyselylomake jättää kokonaan pois tutkimuksesta. Koet-

tiin, että yhden perheen vastaus ei olisi tuonut lisäarvoa tutkimuksen tavoitteisiin ja tutkimuskysymyksiin nähden.

11 Pohdinta

Tämä tutkimus on tapaustutkimus, joka antaa tietoa ja tuloksia ensisijaisesti tutkimuksen tilanneille työelämän yhteistyökumppaneille. Tutkimus esittelee Anne Peltosen ja Ulla Hukan perheille toteuttaman ryhmätoiminnan, eikä tutkimustuloksia voida siten yleistää koskevaksi muita samankaltaisia ryhmäprosesseja. Voidaan olettaa, että tutkimuksella on kuitenkin annettavaa hevosista ja hevosavusteisesta terapiatyöskentelystä kiinnostuneille sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille sekä ryhmäprosessi- ja muihin tutkimuksiin, joissa ollaan kiinnostuneita tässä tutkimuksessa käytetyistä menetelmistä. Sosiaalialalla hevosavusteista toimintaa on hyödynnetty onnistuneesti muun muassa lastensuojelussa sekä mielenterveys- ja päihdetyössä. Hevoset ja talliympäristö antavat mahdollisuuden opetella yhteisön sääntöjä ja rajoja, vaikeiden tunteiden sietämistä ja kohtaamista yhteisössä. (Pitkänen 2008, 46.) Myös tuleville sosionomeille tutkimuksella voisi olla annettavaa, sillä edellä mainituista syistä sosionomin koulutus antaa monenlaisia mahdollisuuksia sijoittua työtehtäviin, joissa voi hyödyntää hevosia työn tukena. Toivon, että voisin myös itse hyödyntää tulevaisuudessa hevosten ja muiden eläinten tuomia mahdollisuuksia sosiaalialan työssä. Olisi hienoa, jos opinnäytetyön avulla voisi lisätä hevosavusteisen terapian ja toiminnan mahdollisuuksia sekä tunnettavuutta ennaltaehkäisevänä toimintana ja kuntoutuksen menetelmänä laajempaan tietoisuuteen, erityisesti sosiaali- ja terveysalan sekä psykiatrisen alan ammattilaisten keskuuteen.

Tutkimuksen tulokset ovat tutkijan näkemyksiä ryhmätoiminnan kulusta ja ne pohjautuvat tutkijan omiin havaintoihin ja tulkintoihin. Tämä tutkimus ei kerro Peltosen ja Hukan ryhmäprosessin tehokkuudesta tai onnistumisesta, eikä sen tarkoituksena ole arvostella oliko ryhmäprosessi onnistunut tai epäonnistunut. Tämä tutkimus kuvaa ainoastaan viiden kerran ryhmäprosessin tutkijan näkökulmasta.

Tutkimuksessa on tavoitteisiin nähden kerätty relevanttia tietoa, ja siten tutkimuksessa on saatu vastauksia esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Voidaan sanoa, että tutkimuksen tavoitteet toteutuivat hyvin. Tutkimuksessa onnistuttiin kuvaamaan ryhmäprosessia yksityiskohtaisesti. Lisäksi tutkimuskysymyksiin saatiin vastauksia kuten tulokset osoittivat. Ryhmän kehitysvaiheista saatiin tietoa, joka vastasi tutkimuskysymykseen ja on varmasti arvokasta kyseisen ryhmäprosessin kehittämiseksi jatkossa. Tutkimuksessa saatiin myös vastauksia hevosten roolista ryhmäprosessissa. Hevosten rooli on tulosten perusteella kolmitahoinen ja tulokset osoittavat lisäksi voimakkaasti, että hevosten rooli kyseisessä ryhmäprosessissa oli merkittävä ryhmäprosessin tavoitteiden kannalta.

Koska tutkimus liittyy Peltosen ja Hukan ryhmätyöskentelymallin kehittämiseen, on syytä nostaa esiin muutamia näkemyksiä jatkokehitystä varten. Ryhmätapaamisten tehtävien soveltuvuudessa oli otettu hyvin huomioon kohderyhmänä olleet lapset ja aikuiset ja niihin yhdistettiin mielenkiintoisella tavalla hevoset mukaan. Ryhmätoiminnassa huomionarvoista oli, kuinka Peltosen ja Hukan ryhmäprosessissa sovellettavat menetelmät toimivat hyvin yhdessä, tukien toinen toisiaan. Erityisesti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja hevosavusteisen psykoterapian elementtejä näkyi vahvasti ja ne toimivat jouhevasti yhdessä. Ryhmätapaamisten tehtävissä toimittiin usein perheinä, mikä tuki ryhmäprosessin lähtökohtaa ja tavoitetta auttaa perheiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa ja sitä kautta lisätä perheen voimavaroja. Tämä pohjautui hyvin vahvasti systeemiseen näkemykseen, joka oli yksi ryhmäprosessin lähtökohdista. Ryhmäprosessin tarkoituksena oli auttaa perheitä ryhmässä, sillä Peltonen ja Hukka uskoivat perheiden hyötyvän ryhmän vertaistuesta. Vertaistuki ei välttämättä toteutunut siinä määrin kuin alun perin oli ehkä tarkoitus. Tähän vaikutti hyvin paljon perheiden vaihteleva sitoutuminen ryhmäprosessin läpikäymiseen. Oli harmillista, että vain yksi perhe osallistui koko ryhmäprosessiin alusta loppuun. Ainoastaan osallistumalla heillä olisi voinut olla mahdollisuus saada jotain positiivista itselleen ja perheelleen. Saattaa olla, että vertaisten läsnäololla on ollut vaikutusta perheiden sitoutumiseen. Toisaalta ryhmäprosessiin osallistuminen oli osallistujille vapaaehtoista ja he olivat etukäteen tietoisia siitä, että kyseessä on kolmesta perheestä koostuva ryhmä. Täten voisi olettaa, että muiden perheiden läsnäolo ei ainakaan lähtökohtaisesti ollut ongelma perheille. Toisaalta voi myös olla, että perheet ovat kokeneet paikan päällä, ettei ryhmätoiminta sovellukaan heille ja sen vuoksi halukkuus osallistua ryhmään lakkasi. Jatkossa olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota ryhmäläisten sitouttamiseen ja motivoimiseen ryhmätyöskentelyyn, esimerkiksi painottamalla osallistumisen tärkeyttä. Olisi myös hyvä selvittää perheiden resursseja työskennellä ryhmässä muiden perheiden kanssa. Saattaisi lisäksi olla hyödyllistä arvioida, kannattaisiko tapaamiset järjestää tiiviimmällä aikataululla ja olisiko toimintaa hyödyllisempää järjestää ainoastaan yhdelle perheelle kerrallaan. Tällöin pitäisi luopua vertaistuen tavoitteesta. On mahdollista, että yhdelle perheelle kerrallaan järjestettävä toiminta olisi erityisesti systeemisen näkemyksen mukaan tavoitteisiin nähden hedelmällisempää. Tämän ryhmäprosessin tarkoituksena oli vertaisryhmätoiminnan kokeilu. Kokemus tutkimuksen kohteena olleesta prosessista on myös saattanut tuoda uudenlaista näkökulmaa Peltoselle ja Hukalle siitä, millä tavoin ryhmätyöskentelymallia tulisi kehittää ja minkälaisiin asioihin olisi syytä kiinnittää huomiota jatkossa.

Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen ja mukaansatempaava, sillä aihe oli uusi ja innovatiivinen. Tämä innostus toimi työskentelyn motivaation lähteenä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Siten myös sitoutuneisuuteni opinnäytetyöhön oli vahvaa koko prosessin ajan. Opinnäytetyön tekeminen yksin oli hyvä sillä se mahdollisti sen, että saatoin aikatauluttaa työskentelyn omista lähtökohdista. Toki yhteistyö parin kanssa olisi mahdollistanut ideoiden jakamisen

ja tuonut vertaistukea. Toisaalta opinnäytetyöprosessissa ohjaajan tuki sekä työelämän yhteistyökumppaneiden kannustus ovat olleet avainasemassa.

Opinnäytetyö eteni pääosin suunnitelmien mukaisesti, vaikka koulun ja muun elämän yhteensovittaminen toi mukanaan haasteita. Opinnäytetyön tekeminen oli kuitenkin niin mielenkiintoista, että se antoi energiaa työn tekemiselle. Näin jälkikäteen pohdittaessa olisin voinut varata enemmän aikaa opinnäytetyösuunnitelman tekoon, erityisesti teoria-aineiston läpikäymiseen ja keruuseen. Näin työn teoriaosuus olisi ollut kattavampi ennen havainnointien aloittamista. Toisaalta tietämykseni ja oppiminen aiheesta kasvoi koko tutkimusprosessin ajan.

Opinnäytetyön myötä pääsin lähelle itseäni kiinnostavia asioita tutustumalla hevosiin ja niiden kanssa sovellettaviin terapeuttisiin menetelmiin. Ymmärrykseni hevosista ja niiden terapeuttisuudesta on kasvanut tutkimuksen myötä. Ryhmäprosessin nähneenä, uskon entistä vahvemmin hevosten positiiviseen ja eheyttävään vaikutukseen. Tutkimuksen myötä opin ryhmätyöskentelystä ja ryhmän vuorovaikutuksesta sekä ryhmän kehittymisen vaiheista. Pysin jatkuvasti arvioimaan työtäni kriittisesti ja ottamaan huomioon asioita monelta eri kantilta. Opinnäytetyön tekeminen opetti rajaamaan työtä ja keskittymään olennaiseen, eli tutkimuskysymysten vastaamiseen, vaikka käsillä olisi ollut paljon muitakin mielenkiintoisia asioita. Mielenkiintoista olisi ollut tutkia esimerkiksi sitä, minkälaisia vaikutuksia ryhmäprosessilla on perheisiin. Myös ryhmää ylläpitävien voimien ja erilaisten vuorovaikutussuhteiden tarkempi tutkiminen olisi ollut kiinnostavaa. Nämä aiheet olisivat kuitenkin vaatineet laajuudeltaan oman tutkimuksen ja sen vuoksi ne rajattiin pois tutkimuksesta.

Koin talliympäristön ja hevoset rauhoittava ympäristönä. Opinnäytetyöprosessi oli elämys myös minulle tutkijana ja siten koin etuoikeutettua asemaa saadessani tehdä opinnäytetyön kyseisestä aiheesta. Kokonaisuudessaan olen erittäin tyytyväinen opinnäytetyöprosessin kulkuun ja lopputulokseen. Peltonen antoi opinnäytetyöstäni kirjallista palautetta, jossa hän kertoo olevansa iloinen siitä, että tutkimuksen kohteeksi valikoitui mielenkiintoinen ja ajankohtainen aihe, joka palvelee tärkeän asian eteenpäin viemistä. Palautteessa hän toi esille yhteistyön mutkatonta sujuvuutta, sekä sitä, että sovitusta aikatauluista pidettiin hyvin kiinni. Hänen mukaansa tutkija ymmärsi myös täydellisesti vaitiolovelvollisuuden merkityksen. Palautteesta käy myös ilmi, että vaikka tapaustutkimus ei välttämättä ole helppo toteuttaa, aiheesta on siitä huolimatta saatu paljon irti ja teksti on elävää ja mukaansa tempaavaa. Erityisen positiivista oli hänen mukaansa tutkijan kyky ymmärtää ja tuottaa tekstiksi eri viitekehysten yhdistyminen perhetoiminnassa. Toimintaesimerkit olivat aitoja ja ryhmän kehitysvaiheet kuvattu selkeästi. Tutkimukseen olisi kuitenkin kaivattu tarkempaa ja syvällisempää kuvausta hevosten osallistumisesta, mutta Peltonen tuo esille, että hevosten maailma on niin ainutlaatuinen, että siihen sisälle pääseminen olisi varmasti vaatinut ja ansainnut oman tutkimuksen.

Kaiken kaikkiaan Peltonen on kiitollinen työstä, jota hän tulee myös esittelemään Nordic Family Therapy & The Future 10.pohjoismainen perheterapiakongressissa, Turussa elokuussa 2014, jossa hän esittelee hevosavusteista psykoterapiaa. (Peltonen 2013d.)

Lähteet

- Aaltonen, Jukka. 2012. Perheterapia. Teoksessa Huttunen, M. O. & Kalska, H. (toim.) Psykoterapiat. Helsinki: Duadecim
- Aarninsalo, Pekka. & Mattila, Antti, S. 2012. Ratkaisukeskeinen psykoterapia. Teoksessa Huttunen, M. O. & Kalska, H. (toim.) Psykoterapiat. Helsinki: Duadecim
- Grönfors, Martti. 1985. Kvalitatiiviset kenttätöyömenetelmät. 2. painos. Juva: WSOY
- Hautala, Tiina. Hämäläinen, Tuula. Mäkelä, Leila & Rusi-Pyykkönen, Mari. 2011 Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä. Helsinki: Edita
- Hirsjärvi, Sirkka. Remes, Pirkko. & Sajavaara, Paula. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi
- Hollmén, Maarit. & Laitinen, Anne. (toim.) 2012. Hevonen ihmisen hyvinvoinnin edistäjänä. Mahdollisuuksien hevonen - hevosalan kehittämisohjelma. Viitattu 3.9.2013. http://www.hippolis.fi/UserFiles/hippolis/File/Mahdollisuuksien_hevonen/Mahdollisuuksien%20hevonen_2012.PDF
- Hukka, Ulla. 2013. Vaarantila. Viitattu 24.8.2013. <http://www.vaarantila.com/>
- Huttunen, Matti, O. 2012. Muita psykoterapioita. Teoksessa Huttunen, M. O. & Kalska, H. (toim.) Psykoterapiat. Helsinki: Duadecim
- Jauhiainen, Riitta. & Eskola, Marjatta. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY
- Johnson, Lisbeth. Haglund, Marie. & Owenede, Ulf. 2008. Hyvät hevosmiestaidot. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö
- Klemelä, Esko. 2012. Ryhmäpsykoterapia -psykoanalyttinen näkökulma. Teoksessa Huttunen, M. O. & Kalska, H. (toim.) Psykoterapiat. Helsinki: Duadecim
- Kopakkala, Aku. 2011. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. 3. painos. Helsinki: Edita
- Kruger, Kathrine, A. & Serpell, James, A. 2010. Animal-assisted interventions in mental health: definitions and theoretical foundations. Edited by Fine, Aubrey, H. (toim.) Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice. Third edition. USA: Elsevier
- Laine, Anne. Ruishalme, Outi. Salervo, Pirjo. Sivén, Tuula. & Välimäki Päivi. 2004. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. 4. uudistettu painos. Helsinki: WSOY
- Leinonen, Riitta-Marja. 2013. Palvelijasta terapeutiksi. Ihmisen ja hevosen suhteen muuttuvat kulttuuriset mallit Suomessa. Väitöskirja. Humanistinen tiedekunta. Oulun yliopisto. Viitattu 12.9.2013. <http://herkules.oulu.fi/isbn9789526201832/isbn9789526201832.pdf>
- Niemistö, Raimo. 2012. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Helsinki: Palmenia-kustannus
- Orava, Jenna. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Pro gradu - tutkielma. Filosofinen tiedekunta. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 30.9.2013. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110185/urn_nbn_fi_uef-20110185.pdf

- Paakkunainen, Seija. 2012. Helmiläiset tutustumassa terapiahevosiiin. Hevonen ei ole vain työjuhta tai ravuri, se on myös terapeutti. Artikkelin Helmi 2/2012. Viitattu 6.8.2013 http://www.mielenterveysthelmi.fi/kuvat/helmi_2_2012_web.pdf
- Peltonen, Anne. 2013a. Sähköpostihaastattelu 6.9.2013. Tmi Anne Peltonen. Hyvinkää
- Peltonen, Anne. 2013b. Henkilökohtainen tiedonanto 13.6.2013. Vaarantila, Läyliäinen
- Peltonen, Anne. 2013c. Perheryhmä kotitehtävät. Sähköpostiliite 25.8.2013.
- Peltonen, Anne. 2013d. Palaute opinnäytetyöstä. Sähköpostiliite 14.10.2013
- Pennington, Donald, C. 2002. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Gaudeamus Kirja
- Pitkänen, Anna-Kaisa. 2008. Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Helsinki: Kirjapaja
- Rokka, Anne. 2011. Hevonen, talli ja niiden tuomat mahdollisuudet ratsastusterapiassa. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-kustannus
- Rönkkö, Leena. & Rytönen, Timo. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOY
- Saarela-Kinnunen, Maria. & Eskola, Jari. 2010. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus?. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 3. uudistettu painos. Juva: PS-kustannus
- Saaranen-Kauppinen, Anita. & Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto, verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 22.5.2013. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4_3.html.
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys Ry. 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Viitattu 16.7.2013. <http://www.hevostoiminta.net/10>
- Tuckman, Bruce, W. 2001. Developmental Sequence in Small Groups. Special Issue on Group Development. Group Facilitation A Research & Applications Journal. Number 3/2001.
- Tuomi, Jouni. & Sarajärvi, Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 8. uudistettu painos. Helsinki: Tammi
- Van der Kolk, Bessel, A. 2009. Esipuhe. Teoksessa Ogden, P. & Minton, K. & Pain, C. Trauma ja keho. Sensorimotorinen psykoterapia. Helsinki: Traumaterapiakeskus
- Vilkkä, Hanna. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi
- Vogel, Peer Werner. 2001. Luonnollinen hevostaito -kokemuksia hevosten kanssa. Helsinki: Pollux-hevoskerho
- Yrjölä, Marja-Leena. 2011. Hevonen psykoterapian apuna. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-kustannus

Kuviot

Kuvio 1: Ryhmätapaamiset kehitysvaiheiden mukaan	33
Kuvio 2: Ryhmätapaamisten kulku	43

Taulukot

Taulukko 1: Yhteenveto ryhmän kehitysvaiheista.....	11
Taulukko 2: Esimerkki alkuperäis- ja pelkistettyjen ilmausten muodostamisesta	24
Taulukko 3: Esimerkki pelkistetyn ilmauksen, alaluokan ja yläluokan muodostamisesta...	24
Taulukko 4: Ryhmätapaamisten ohjelma	25

Liitteet

Liite 1 Havainnointilomake.....	57
Liite 2 Tutkimuslupa.....	60

Liite 1 Havainnointilomake

Havainnointilomake

Ryhmätapaamisen pvm _____

Ryhmätapaamisen teema

Ryhmätapaamisen osallistujat

Mitä tehtiin ryhmätapaamisen aloituksessa

Mitä tehtiin ryhmätapaamisen keskivaiheessa

Mitä tehtiin ryhmätapaamisen lopetuksessa

Ryhmätapaamisessa esiintyi kyseessä olevaa asiaa asteikolla:

1 ei ollenkaan, 2 vähän, 3 neutraalisti, 4 paljon, 5 hyvin paljon

ASIA	ASTEIKKO	MUISTIINPANOT
Riippuvuutta ohjaajasta		
Tavoitteiden ja pelisääntöjen luomista		
Ilmapiiri myönteistä		
Käytös muodollista		
Käyttäytymisen rajojen etsintää		
Yksilökeskeisyyttä suorituksessa ja tavoitteissa		
Roolien muodostumista		
Konfliktit ja ristiriidat		
Ohjaajan vastustamista		
Tehtävien vastustamista		
Mielipiteiden esiintuomista		
Ryhmähengen esiintymistä		
Yhteenkuuluvuuden tunnetta		
Erilaisuuden hyväksymistä		
Toimimista tavoitteellisesti		
Tehtävien tekemistä yhteisvastuullisesti		

Tyytyväisyyden tunteiden ilmaisemista		
Pettymyksen tunteiden ilmaisemista		
Tunteiden ailahtelevuutta		
Sääntöjen ja normien syntymistä		

Liite 2 Tutkimuslupa

Tutkimuslupa 17.5.2013

Tmi Anne Peltonen on myöntänyt Tikkurilan Laurea Ammattikorkeakoulun sosionomi AMK - opiskelijalle Tanja Sainiolle luvan havainnoida ja tutkia Anne Peltosen ja Ulla Hukan järjestämää ryhmätoimintaa Ulla Hukan tallilla, Vaarantilalla Läyliäisissä. Käytännön toiminta tapahtuu ajalla 13.6.-19.9.2013. Käytännön kokoontumisia järjestetään viisi kertaa, kesto 2h.

Opinnäytetyö on sosionomi AMK -opintojen päättötyö Laurea Ammattikorkeakoulussa ja sitä ohjaa lehtori, VTM, Anne Pirinen (anne.pirinen@laurea.fi). Tutkimus on laadullinen havainnointitutkimus ja siinä noudatetaan tutkimusetiikan periaatteita. Opinnäytetyössä ei tule esiintymään asiakkaiden nimiä eikä henkilöitä pysty tunnistamaan. Tutkija on salassapito- ja vaitiolovelvollinen.

Pyytäisin ystävällisesti suostumustanne tutkimukseen. Tutkimuksen menetelminä käytetään videokuvausta ja palautelomaketta, johon pyydän teitä vastaamaan. Tutkimuksen aikana videomateriaali tulee vain ja ainoastaan opiskelija Tanja Sainion sekä Tmi Anne Peltonen; Anne Peltosen ja Ulla Hukan nähtäväksi. Tutkimuksen loputtua videomateriaali siirtyy Tmi Anne Peltonen, Anne Peltosen hallintaan.

Pyydän kaikkia perheen aikuisia allekirjoittaman lomakkeen.

Annamme opiskelija Tanja Sainiolle luvan tutkimukseen hänen opinnäytetyötään varten. Tutkimuslupa koskee kaikkia perheenjäseniä, joiden huoltaja olet ja jotka osallistuvat toimintaan.

_____ / _____ 2013

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Lapsen nimi

Lapsen nimi

Vastaan mielelläni mahdollisiin kysymyksiin tutkimukseen liittyen.

Tanja Sainio, tanja.sainio@laurea.fi